HOTUBA YA WAZIRI WA HABARI, UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO, MHE. DKT. HARRISON G. MWAKYEMBE (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2017/2018

DODOMA **MEI, 2017**

VIONGOZI WA WIZARA

Mhe. Dkt. Harrison G. Mwakyembe (Mb.)
WAZIRI

Mhe. Anastazia James Wambura (Mb.)
NAIBU WAZIRI

Prof. Elisante Ole Gabriel
KATIBU MKUU

Bi. Nuru Mrisho Millao
NAIBU KATIBU MKUU

YALIYOMO

ORODHA YA VIFUPISHO vii

A. UTANGULIZI 1

B. DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA WIZARA 5

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KWA KIPINDI CHA MWAKA 2016/2017 6

C1. MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA 6

C2. UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA 2016/2017 9

C3. CHANGAMOTO ZILIZOJITOKEZA NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA 48

D. MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2017/2018 51

E. MAKADIRIO YA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2017/2018 61

F. MAOMBI YA FEDHA KWA AJILI YA KUTEKELEZA MPANGO WA MWAKA 2017/2018 63

G. SHUKRANI 64

H. VIAMBATISHO 66

ORODHA YA VIFUPISHO

AFCON	Africa Cup of Nations
BAKITA	Baraza la Kiswahili la Taifa
BASATA	Baraza la Sanaa la Taifa
BMT	Baraza la Michezo la Taifa
CHAKAMA	Chama cha Kiswahili Afrika Mashariki
CHALUFAKITA	Chama cha Lugha na Fasihi ya Kiswahili Tanzania
CHAWAKAMA	Chama cha Wanafunzi wa Kiswahili Vyuo Vikuu Afrika Mashariki
EPOCA	Electronic and Postal Communication Act
ILO	International Labour Organization
JAMAFEST	Jumuiya ya Afrika Mashariki Utamaduni Festival
JATA	Judo Association of Tanzania
JICA	Japan International Cooperation Agency
MoU	Memorandum of Understanding
NSSF	National Social Security Fund
OUT	Open University of Tanzania
RT	Riadha Tanzania
SBL	Serengeti Breweries Limited
TAMISEMI	Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
TANAPA	Tanzania National Parks
TaSUBa	Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo

TBC	Tanzania Broadcasting Cooperation
TBL	Tanzania Breweries Limited
TCRA	Tanzania Communication Regulatory Authority
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TFB	Tanzania Film Board
TIB	Tanzania Investment Bank
TOC	Tanzania Olympic Committee
TSA	Tanzania Scouts Association
TSN	Tanzania Standard Newspapers
TTA	Tanzania Tennis Association
UMISSETA	Umoja wa Michezo na Sanaa Shule za Sekondari Tanzania
UMITASHUMTA	Umoja wa Michezo na Taaluma Shule za Msingi Tanzania
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UWARIDI	Chama cha Umoja wa Waandishi wa Riwaya Wenye Dira
VETA	Vocational Educational and Training Authority

HOTUBA YA WAZIRI WA HABARI, UTAMADUNI, SANAA NA MICHEZO, MHE. DKT. HARRISON G. MWAKYEMBE (MB.), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2017/2018

A. UTANGULIZI

1. ***Mheshimiwa Spika,*** kufuatia taarifa iliyowasilishwa leo kwenye Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii, sasa naomba kutoa hoja ya kwamba Bunge lako Tukufu likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018.

2. ***Mheshimiwa Spika,*** awali ya yote naomba nichukue fursa hii kumshukuru Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa kuniteua kuisimamia Wizara hii yenye wajibu wa kuratibu na kuendeleza Sekta ya Habari; kudumisha na kuendeleza utamaduni, mila na desturi za Mtanzania; kuimarisha tija na kulinda kazi za sanaa nchini na kuendeleza michezo katika Taifa letu. Naomba kumhakikishia Mhe. Rais utendaji bora.

3. ***Mheshimiwa Spika,*** naishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma na Maendeleo ya Jamii chini ya Uenyekiti wa Mhe. Peter Joseph Serukamba (Mb.), Mbunge wa Kigoma Kaskazini, kwa ushirikiano ambao imeendelea kutoa kwa Wizara yangu. Kamati hii ilijadili Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa mwaka 2017/2018 tarehe 30 Machi, 2017 na kuyapitisha kwa kauli moja. Wizara yangu itazingatia ushauri uliotolewa na Kamati katika utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya mwaka 2017/2018.

4. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kutumia fursa hii kuwapongeza Wabunge waliochaguliwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuliwakilisha Taifa letu katika Bunge la Afrika Mashariki, Mbunge mpya wa Viti Maalum, Mhe. Mch. Dkt. Getrude Rwakatare (Mb.) na Wabunge wengine watano (5) walioteuliwa na Mhe. Rais kuwa Wabunge wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ambao ni Mhe. Anne Killango Malecela (Mb.), Mhe. Alhaji Abdallah Majura Bulembo (Mb.), Mhe. Prof. Palamagamba Mwaluko Kabudi (Mb.), Mhe. Juma Ali Juma (Mb.) na Mhe. Salma Rashid Kikwete (Mb.).

5. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa unyenyekevu mkubwa, naomba niwashukuru wananchi Jimbo la Kyela kwa upendo, imani na

ushirikiano wanaonipa ambao umeniwezesha kutekeleza majukumu yangu ya ubunge kwa tija na ufanisi mkubwa. Kupitia Bunge lako Tukufu naomba niwahakikishie Wana-Kyela kuwa tutaendelea kushirikiana katika kuhakikisha jimbo linapiga hatua kubwa za maendeleo. Aidha, naishukuru familia yangu hasa mke wangu Malkia wangu wa Nguvu Linah kwa kunivumilia na kunitia moyo nichape kazi pamoja na changamoto ya afya aliyonayo. Nimelelewa kumshukuru Mungu kwa kila jambo.

6. ***Mheshimiwa Spika,*** mafanikio yanayoonekana katika Wizara yangu yametokana na ushirikiano mkubwa na wa dhati ninaoupata kutoka kwa viongozi wenzangu na Watumishi wote wa Wizara. Nitumie fursa hii kumshukuru sana Mhe. Anastazia James Wambura (Mb.), Naibu Waziri; Prof. Elisante Ole Gabriel, Katibu Mkuu; na Bi. Nuru Mrisho Millao, Naibu Katibu Mkuu kwa msaada mkubwa wanaonipatia katika uongozi wa Wizara. Aidha, nawashukuru Wakurugenzi, Wakurugenzi Wasaidizi, Wakuu wa Vitengo, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara, wataalamu na watumishi wote wa Wizara na Taasisi kwa kuiwezesha Wizara kutekeleza majukumu yake kikamilifu.

7. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017, Bunge lako Tukufu lilipatwa na

simanzi kubwa kwa kuondokewa na Mhe. Samwel John Sitta, aliyekuwa Spika Mstaafu wa Bunge la Tisa la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Aidha, Taifa liliondokewa na Mhe. Hafidh Ally Tahir, aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Dimani na Mhe. Dkt. Elly Marko Macha, aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum. Vilevile, Nchi yetu ilikumbwa na majanga mbalimbali na maafa yaliyosababisha vifo, majeruhi, uharibifu na upotevu wa mali ikiwa ni pamoja na tetemeko la ardhi lililotokea Mkoani Kagera. Naomba nitumie fursa hii kuwapa pole familia, ndugu, jamaa, marafiki na Watanzania kwa ujumla kwa matukio hayo ya kusikitisha na kutia huzuni.

8. ***Mheshimiwa Spika,*** katika maandalizi ya hotuba hii, Wizara imezingatia maudhui ya Hotuba ya Mhe. Kassim M. Majaliwa (Mb.), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kuhusu Mapitio ya Utekelezaji wa Kazi za Serikali kwa mwaka 2016/2017 na Mwelekeo wa Kazi za Serikali kwa mwaka 2017/2018.

9. ***Mheshimiwa Spika,*** Hotuba yangu imegawanyika katika sehemu Saba. Sehemu ya kwanza inahusu Utangulizi; sehemu ya pili inazungumzia Dira, Dhima na Majukumu ya Wizara; Sehemu ya Tatu ni Mapitio ya Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara kwa kipindi cha mwaka 2016/2017, na sehemu

ya Nne ni Mpango na Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018. Aidha, Sehemu ya Tano ni Makadirio ya Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018 na Sehemu ya Sita ni Maombi ya Fedha kwa ajili ya kutekeleza Mpango wa Mwaka 2017/2018. Mwisho, Sehemu ya Saba ni Shukrani.

B. DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA WIZARA

10. ***Mheshimiwa Spika,*** dira ya Wizara ni kuwa na Taifa linalohabarishwa vizuri, lililoshamirika kiutamaduni, lenye kazi bora za Sanaa na lenye umahiri mkubwa katika michezo ifikapo mwaka 2025.

11. ***Mheshimiwa Spika,*** dhima ya Wizara ni kuendeleza utambulisho wa Taifa kwa kuwezesha upatikanaji stahiki wa habari, kukuza Utamaduni, Sanaa na Michezo kwa lengo la kuleta Maendeleo ya jamii kiuchumi.

Majukumu ya Wizara

12. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara ina majukumu ya kusimamia utekelezaji wa Sera, Sheria na Mipango mbalimbali ya Serikali katika sekta za Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo; kuratibu na kusimamia shughuli za Vyombo vya Habari nchini pamoja na kuendeleza Sekta ya Utamaduni, Sanaa na Michezo. Aidha, Wizara inasimamia utekelezaji wa majukumu ya Taasisi mbalimbali zilizopo chini yake. Taasisi hizo ni Shirika la Utangazaji Tanzania

(TBC), Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN), Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA), Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA), Bodi ya Filamu na Michezo ya Kuigiza (TFB), Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa) na Baraza la Michezo la Taifa (BMT). Wizara pia inasimamia Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya kupitia Idara ya Maendeleo ya Michezo. Aidha, Wizara inasimamia Kamati ya Maudhui ambayo kimuundo ipo ndani ya Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) chini ya Wizara ya Ujenzi, Uchukuzi na Mawasiliano.

C. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KWA KIPINDI CHA MWAKA 2016/2017

C1. MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA

13. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2016/2017, Wizara ilipanga kukusanya mapato ya jumla ya Shilingi Milioni Mia Nane Ishirini, na Elfu Tano (Sh. 820,005,000) kutoka vyanzo mbalimbali vya mapato. Kwa kipindi cha kuanzia Julai, 2016 hadi Machi, 2017 Wizara ilipanga kukusanya jumla ya Shilingi Milioni Mia Sita Ishirini na Saba, Mia Tano na Tano Elfu (Sh. 627,505,000). Hadi kufikia mwezi Machi, 2017 jumla ya Shilingi Milioni Mia Nne Hamsini na Tano, Mia Tatu na Tano Elfu, Mia Tatu na Tisa (Sh. 455,305,309) zilikusanywa ambazo ni sawa na asilimia 56 ya lengo la makusanyo ya mwaka na asilimia 73 ya lengo la robo ya tatu (Julai, 2016 hadi Machi, 2017). Mchanganuo wa makusanyo upo kwenye ***Kiambatisho Na.I***.

14. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa Mwaka 2016/2017 Taasisi zilizo chini ya Wizara kwa ujumla wake zilipanga kukusanya Shilingi Bilioni Hamsini na Moja, Milioni Mia Saba Sabini na Nane, Mia Nane Tisini na Nne Elfu, Mia Nne Arobaini na Saba (Sh. 51,778,894,447) na kwa robo ya tatu (Julai, 2016 hadi Machi, 2017) zilipanga kukusanya Shilingi Bilioni Thelathini na Nne, Milioni Mia Nne Kumi na Tano, Mia Sita Hamsini Elfu, Mia Tisa Thelathini na Tano (Sh. 34,415,650,935). Kufikia Machi, 2017 Shilingi Bilioni Kumi na Sita, Milioni Mia Sita Sabini na Sita, Mia Tano na Tano Elfu, Mia Nne Kumi na Saba (Sh. 16,676,505,417) zilikuwa zimekusanywa ambazo ni sawa na asilimia 33 ya lengo la mwaka na asilimia 49 ya lengo la robo ya tatu.

15. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2016/2017, Wizara ilitengewa bajeti ya Matumizi ya Kawaida ya Shilingi Bilioni Kumi na Saba, Milioni Mia Tatu Ishirini na Sita, Mia Moja Sabini na Sita Elfu (Sh. 17,326,176,000). Kati ya fedha hizo Shilingi Bilioni Kumi na Tatu, Milioni Mia Nne Thelathini na Saba, Mia Mbili Sabini Elfu (Sh. 13,437,270,000) ni Mishahara ya Wizara na Taasisi, ambapo Shilingi Bilioni Tatu, Milioni Mia Sita na Tano, Mia Nne Sabini na Saba Elfu (Sh. 3,605,477,000) ni Mishahara ya Wizara na Shilingi Bilioni Tisa, Milioni Mia Nane Thelethini na Moja, Mia Saba Tisini na Tatu Elfu (Sh. 9,831,793,000) ni Mishahara ya Taasisi.

Aidha, Matumizi Mengineyo ni Shilingi Bilioni Tatu, Milioni Mia Nane Themanini na Nane, Mia Tisa na Sita Elfu (Sh. 3,888,906,000) ambapo Shilingi Bilioni Tatu, Milioni Mia Tatu Themanini, Mia tatu Ishirini na Tatu Elfu (Sh. 3,380,323,000) ni za Wizara na Shilingi Milioni Mia Tano na Nane, Mia Tano Themanini na Tatu Elfu (Sh. 508,583,000) ni za Taasisi.

16. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi mwezi Aprili, 2017 jumla ya Shilingi Bilioni Kumi na Moja, Milioni Mia Saba Tisini na Tatu, Mia Nane Thelathini na Tano Elfu, Mia Moja Sabini na Saba (Sh. 11,793,835,177) za Matumizi ya Kawaida zilipokelewa ambazo ni sawa na asilimia 68 ya bajeti ya Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo Matumizi Mengineyo ni Shilingi Bilioni Mbili, Milioni Mia Moja Arobaini na Sita, Mia Tano Arobaini na Nne Elfu, Mia Sita Hamsini na Mbili (Sh. 2,146,544,652) na Mishahara ni Shilingi Bilioni Tisa, Milioni Mia Sita Arobaini na Saba, Mia Mbili Tisini Elfu, Mia Tano Ishirini na Tano (Sh. 9,647,290,525).

Miradi ya Maendeleo

17. ***Mheshimiwa Spika,*** kwa upande wa fedha za maendeleo, Mwaka 2016/2017, Wizara ilitengewa Shilingi Bilioni Tatu (Sh. 3,000,000,000) kwa ajili ya kutekeleza Miradi ifuatayo ya Maendeleo:

a) Programu ya Ukombozi wa Bara la Afrika - Sh. 700,000,000;

b) Ujenzi wa Ukumbi wa Wazi wa Maonyesho ya Sanaa (BASATA)- Sh. 800,000,000;
c) Ukarabati wa Chuo cha Sanaa Bagamoyo- Sh. 300,000,000;
d) Eneo Changamani la Michezo - Sh. 100,000,000;
e) Habari kwa Umma - Sh. 100,000,000; na
f) Upanuzi wa Usikivu-TBC Sh. 1,000,000,000

18. ***Mheshimiwa Spika,*** hadi kufikia mwezi Aprili, 2017 Wizara ilipokea Shilingi Bilioni Moja, Milioni Mia Moja Tisini, Mia Tatu Ishirini na Nne Elfu (Sh.1,190,324,000) sawa na asilimia 40 kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo ifuatayo:

a) Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika - Sh. 30,324,000;
b) Ukarabati wa Chuo cha Sanaa Bagamoyo - Sh. 100,000,000;
c) Eneo Changamani la Michezo la Taifa - Sh. 60,000,000; na
d) Upanuzi wa Usikivu – TBC Sh. 1,000,000,000

C2. UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA 2016/2017

Sekta ya Habari na Utangazaji

19. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2016/2017, Wizara iliendelea kusimamia kikamilifu Sekta ya Habari na Utangazaji nchini ili kuhakikisha Vyombo vya Habari vinatekeleza majukumu yake

kwa umakini na kuzingatia weledi. Katika kutekeleza jukumu hilo, Wizara kupitia Idara ya Habari (MAELEZO) imeendelea kuratibu ushiriki wa Vyombo vya Habari katika matukio mbalimbali ya Kiserikali. A i d h a , Wizara imeendelea kuweka mazingira mazuri kwa Sekta ya Habari ili kuiwezesha kukua na kufanya shughuli zake kwa uhuru na haki kwa mujibu wa Ibara ya 18 na 30 za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977 na Ibara ya 19 ya Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa wa mwaka 1966 ambao Tanzania imeridhia.

20. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017,Wizara iliratibu utungaji wa Sheria ya Huduma za Habari Na. 12 ya Mwaka 2016 pamoja na Kanuni zake za Mwaka 2017. Sheria hiyo pamoja na mambo mengine, inalenga kutatua changamoto zilizokuwa zinaikabili Sekta ya Habari na Utangazaji nchini zilizotokana na upungufu wa Kisheria hususan Sheria ya Magazeti ya Mwaka 1976 iliyokuwa inalalamikiwa na Wadau wa Habari kutokana na upungufu katika baadhi ya vipengele vya Sheria hiyo. Sheria hii imeanza kutumika rasmi tarehe 31 Desemba, 2016. Aidha, katika hatua ya kukuza Sekta ya Habari nchini, jumla ya magazeti na majarida mapya 20 yalisajiliwa katika kipindi hiki na Vitambulisho vya Waandishi wa Habari 326 vilitolewa. Mwelekeo wa usajili wa Magazeti

na Majarida katika kipindi cha mwaka 2011 hadi 2016 ni kama inavyoonekana katika ***Kiambatisho Na. II.*** Pia, katika kipindi hiki jumla ya magazeti na majarida 473 yalifutiwa usajili kutokana na kutochapishwa kwa kipindi cha miaka mitatu mfululizo kinyume na taratibu za usajili.

21. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia Idara ya Habari-MAELEZO imeendelea kuratibu programu ya kujenga uwezo wa Vitengo vya Mawasiliano Serikalini katika Wizara, Mikoa, Serikali za Mitaa, Wakala wa Serikali na Taasisi nyingine za Umma ili ziweze kusemea na kutoa ufafanuzi kwa weledi na umahiri katika masuala yanayohusu Taasisi zao. Kwa mwaka 2016/2017 Idara iliratibu Mkutano wa Maafisa Habari na Mawasiliano uliofanyika Dodoma mwezi Machi, 2017 na kuhudhuriwa na Maafisa Habari 230. Katika Mkutano huo, Maafisa Habari walipata fursa ya kubadilishana uzoefu na kujenga uwezo wa utendaji na uboreshaji wa kazi. Maafisa hao pamoja na mambo mengine, wameazimia malengo ya kitaifa ya utoaji wa taarifa kwa Umma kuhusu shughuli zinazotekelezwa na mafanikio yake kupitia Vyombo vya Habari na kufanyiwa tathmini. Aidha, kufuatia uzinduzi wa Tovuti za Halmashauri zote nchini uliofanyika tarehe 27 Machi, 2017 mjini Dodoma, Idara ya Habari – MAELEZO ina jukumu la kusimamia uhuishaji wa Tovuti hizo. Usimamizi madhubuti wa Tovuti hizo

utaimarisha mawasiliano ya karibu zaidi kati ya Serikali na wananchi.

22. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara vile vile kupitia Idara ya Habari-MAELEZO iliratibu kipindi maalum cha "**TUNATEKELEZA**" kinachorushwa na Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) kila Jumatatu saa 1:00 usiku hadi saa 2:00 usiku, na Alhamisi saa 3:30 usiku hadi 4:30 usiku. Ni azma ya Wizara kuhakikisha kuwa mawasiliano kati ya Serikali na wananchi yanaimarishwa na kuwa endelevu/kudumu. Tayari vipindi 64 vimefanyika kati ya mwezi Agosti 2016 na Aprili 30, 2017. Jumla ya Mawaziri 18, Katibu Mkuu Kiongozi, na Makatibu Wakuu wote, walipata fursa ya kuzungumza kupitia kipindi hiki. Watendaji Wakuu wa Mashirika/Taasisi/ Wakala na Idara zinazojitegemea wanaendelea kuutaarifu umma kuhusu utekelezaji wa Sera, Mikakati, Programu, Miradi na Mipango mbalimbali inayotekelezwa chini ya mamlaka zao.

Aidha, kipindi hiki kimewawezesha wananchi kupata suluhisho la changamoto zinazowakabili kwa kutoa maoni yao, kuuliza maswali na kupatiwa majibu papo kwa papo. Kipindi hiki cha "**TUNATEKELEZA**" kinadhaminiwa na TANAPA, TANESCO na NSSF na Wizara inatoa rai kwamba wadhamini wengi zaidi wajitokeze ili kipindi hiki kirushwe

mara nyingi zaidi kupitia vyombo vingi zaidi ili kuwahabarisha wananchi kikamilifu.

Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)

23. ***Mheshimiwa Spika,*** Mwaka 2016/2017, Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC) liliendelea kuboresha usikivu wa Redio za Shirika katika maeneo ya mipakani mwa nchi yetu ambayo ni: Kakonko/Kibondo, Nyasa, Longido, Rombo na Tarime. Hadi sasa hatua zilizofikiwa ni: wataalam kufanya Upembuzi Yakinifu, kubainisha maeneo itakapofungwa mitambo na kuandaliwa kwa Hadidu za Rejea. Aidha, Shirika limeshawasilisha maombi ya masafa (*frequencies*) katika Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) kwa ajili ya maeneo hayo. Zabuni kwa ajili ya kununua mitambo ilitangazwa tarehe 4 Februari, 2017 na kazi ya kufunga mitambo inatarajiwa kukamilika mwaka huu wa fedha.

24. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, TBC ilianza kutekeleza mradi wa mfumo wa kupoza studio za redio zilizopo Barabara ya Nyerere kwa kufunga mitambo mipya ya kupoozea. Tayari studio zote tano (5) za redio zimefungwa mitambo hiyo na kufanyiwa majaribio na mfumo unafanya kazi ipasavyo. Aidha, kwa upande wa televisheni, TBC ilianza kutekeleza mradi wa kufunga vifaa vipya vya mtambo wa kurusha matangazo ya redio na televisheni

kwa njia ya satelaiti *(satellite Up-link)* ambapo Mkataba na Mzabuni ulisainiwa tarehe 20 Desemba, 2016 na vifaa husika vinatarajiwa kuingia nchini Mwezi Juni, 2017 kutoka Israel.

25. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017 TBC imefunga mitambo ya redio Mkoani Geita ili kuwezesha usikivu wa matangazo ya FM kwenye masafa ya 87.7MHz-TBC_{Taifa} na 89.7MHz-TBC_{FM} na mitambo hiyo ilianza kufanya kazi tarehe 25 Februari, 2017. Utafiti umefanyika na kubaini kuwa maeneo ambayo yanapata matangazo kutoka kituo hiki cha Geita ni pamoja na: Geita mjini (Nzela-24km, Kasamwa- 23km, Katoro – 30km na Nkome- 34km); Bukombe (Ushirombo mjini – 60km, Lunzewa – 70km); Chato (Chato mjini- 50km na Muganza- 65km) na Kahama (Kahama mjini- 60km na Kakora- 30km).

26. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, TBC iliandaa vipindi mbalimbali vya kuelimisha umma kuhusu Nyanja za maendeleo, utamaduni, sanaa, afya, uchumi, kilimo biashara, siasa na nyinginezo. Katika kipindi cha Julai, 2016 hadi Machi, 2017 TBC_{Taifa} iliandaa na kutangaza jumla ya vipindi 2,604, ambapo vipindi 1,548 vilihusu elimu, utamaduni, sanaa, afya uchumi, kilimo na biashara na vipindi 1,056 vilihusu burudani.

27. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Julai, 2016 hadi Machi, 2017 TBC ilirusha matangazo

mbashara 62 ya shughuli mbalimbali za kitaifa zikiwemo zilizomhusu Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Bunge letu Tukufu, Idara ya Mahakama na mikutano mingine ya kitaifa na kimataifa. Aidha, TBC iliendesha msimu wa tatu wa kipindi cha *Club Raha Leo show* ambacho kililenga zaidi kuibua na kukuza vipaji vya vijana na hatimaye kupewa mafunzo ya muziki na Chuo Kikuu Huria (OUT) na Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa) ili kuimarisha vipaji vyao. Kipindi hiki kilileta mvuto mkubwa na hamasa kwa wasikilizaji na watazamaji wa TBC kwa ujumla na ni matumaini yetu kitaendelea kuboreshwa zaidi katika siku zijazo.

Kampuni ya Magezeti ya Serikali (TSN)

28. ***Mheshimiwa Spika,*** Kampuni ya Magezeti ya Serikali (TSN) ina jukumu la msingi la kuhabarisha, kuelimisha na kuburudisha jamii kupitia magazeti yake ya Daily News, Sunday News, HabariLeo na SpotiLeo, Majarida mbalimbali, tovuti zake na mitandao ya jamii. Katika mwaka 2016/2017 TSN iliendelea kuboresha Magazeti ya Serikali kimaudhui na kimuonekano ili kuvutia wasomaji na matangazo ya biashara na hivyo kuimarisha mapato ya Kampuni. Kutokana na hatua hii TSN imeendelea kuongoza kwa uwiano wa matangazo sokoni (market share) hasa kwa gazeti lake la Daily News kwa asilimia 31.

Aidha, katika kipindi hiki, Kampuni iliweza kuongeza idadi ya matangazo kwa kupata wateja wapya 25 zikiwemo kampuni kubwa 2 za wakala wa matangazo.

29. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki TSN ilianzisha utaratibu wa kushirikiana na wadau mbalimbali kuandaa Jukwaa la Fursa za Biashara katika Mikoa ya Tanzania Bara na Zanzibar. Kupitia jukwaa hilo TSN inatoa fursa kwa Mikoa na wadau wengine wanaoshiriki kuibua na kutangaza fursa za biashara na uwekezaji. Aidha, utaratibu huu unayasogeza magazeti ya Kampuni karibu na wananchi na kuchangia maendeleo yao kwa kusaidia kubainisha na kutangaza fursa mbalimbali za biashara katika Mikoa husika. Jukwaa la Biashara la kwanza lilifanyika Mkoani Simiyu tarehe 13 Februari, 2017 kwa ushirikiano na Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Simiyu, Mhe. Anthony Mtaka na lilihudhuriwa na wajumbe zaidi ya 160 na kushirikisha wadau mbalimbali ikiwa ni pamoja na Benki za TIB, NMB, Mamlaka ya Mapato Tanzania na Baraza la Biashara la Taifa.

30. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017 TSN iliimarisha Kitengo cha machapisho kupitia njia ya mtandao. Aidha, Kampuni ilianzisha Dawati la habari digitali (Multimedia Desk) ambalo limeendelea kuimarishwa kwa kuongezewa watendaji na vitendea kazi hatua ambayo imeliwezesha Dawati hilo kukusanya

na kusambaza habari kwa njia ya picha, maandishi, na video kwa kutumia mtandao. Kwa sasa, mitandao inayotumika ni tovuti za magazeti husika na mitandao ya jamii. Aidha, Kampuni imeweza kusambaza magazeti yake kwa kupitia mitandao ya M-Paper, Bongo Papers na Sim-Gazeti.

31. ***Mheshimiwa Spika,*** ikiwa ni hatua ya kuelimisha jamii, TSN ilitoa machapisho maalum kuhusu matukio mbalimbali ya kitaifa na kimataifa kama vile maadhimisho ya sikukuu ya wakulima - Saba Saba; Nane Nane; Uhuru wa Tanganyika; Mapinduzi ya Zanzibar; Siku ya Ukimwi Duniani; Siku ya Malaria Duniani; Muungano wa Tanganyika na Zanzibar na Siku ya Wafanyakazi Duniani (Mei Mosi). Aidha, TSN imeanzisha Mpango maalum wa kukuza lugha ya Kiswahili kupitia gazeti lake la HabariLeo ambapo kwa sasa Kampuni hiyo imeingia makubaliano na Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) ya kuchapisha makala za Kiswahili sanifu katika gazeti hilo. Lengo pia ni kulifanya gazeti hili ambalo sasa linauzwa na kusomwa nchini Kenya kuwa nyenzo ya kufundishia na kueneza Kiswahili katika Ukanda wa Afrika Mashariki. TSN iko kwenye mazungumzo na Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ili kuwezesha utekelezaji kwa upana zaidi wa azma hii.

32. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki TSN iliendelea na taratibu za kupata fedha

kwa ajili ya kufunga mtambo wa uchapaji kibiashara (commercial printing press) kwa ajili ya kuchapa vitabu na machapisho mengine kama vile taarifa mbalimbali, shajara, kalenda, majarida na vipeperushi. Kampuni imeendelea kukamilisha taratibu za kibenki za kupata mkopo wa Shilingi Bilioni 2.4 kutoka Benki ya TIB (Development) ambao ni pamoja na kuwasilisha andiko jipya la mradi baada ya lile la awali kuwa limepitwa na wakati. Aidha, Kampuni iliendelea kuimarisha ofisi yake ya Dodoma ikiwa ni pamoja na kuongeza Waandishi wa Habari katika Ofisi hiyo ili kukabiliana na ongezeko la mahitaji ya huduma zake kufuatia Serikali kuhamia rasmi Dodoma.

Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA)

33. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) inawajibika pia katika Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo katika eneo la Maudhui na Usajili wa Vyombo vya Habari na Utangazaji. Kwa mujibu wa Sheria Na. 12 ya TCRA ya mwaka 2003 Kifungu cha 27 (1) na Kifungu cha 174 cha Sheria ya Mawasiliano ya Ki-elektroniki na Posta (EPOCA) ya mwaka 2010, kazi za Kamati ya Maudhui ni pamoja na kumshauri Waziri wa Sekta kuhusiana na Sera ya Utangazaji, kusimamia na kufuatilia maudhui ya vituo vya utangazaji, kushughulikia

malalamiko kutoka kwa Watangazaji na watumiaji wa huduma za utangazaji, na kusimamia na kuhakikisha kuwa Kanuni za Utangazaji zinafuatwa.

34. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2016/2017, Wizara kupitia Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) imetoa leseni kwa vituo 23 vya Redio na vituo Sita (6) vya Televisheni. Aidha, jumla ya vituo 148 vya redio na vituo 32 vya Televisheni vimepewa leseni tangu kuanzishwa kwa TCRA mwaka 2003.

35. ***Mheshimiwa Spika,*** Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania imeendelea kusimamia ubora wa Huduma za Utangazaji *(Broadcasting Quality of Service)* kwa kufanya ukaguzi wa mara kwa mara kwenye Vituo vya Utangazaji kwa lengo la kuhakiki vitendea kazi na ubora wa huduma zinazotolewa na vituo hivyo. Maeneo yaliyohakikiwa ni pamoja na studio, vyumba vya kuandaa habari *(Newsroom),* maktaba, utaratibu wa ndani wa kuandaa na kutangaza vipindi, sifa za Watangazaji na Waandishi wa Habari na Mikataba ya Ajira. Vituo vyote vilivyokaguliwa vimeonyesha ubora katika kutoa huduma kwa wasikilizaji wake katika maeneo husika ikiwa ni pamoja na ubora wa usikivu ambao hauna miingiliano ya sauti, ubora wa vitendea kazi katika vituo, uelewa wa Taratibu na Sheria za utangazaji kwa

wafanyakazi, pamoja na uwezo wa kituo katika kutimiza haki na maslahi ya wafanyakazi wake. Aidha, katika ukaguzi uliofanywa, asilimia 90 ya wafanyakazi wamebainika hawana sifa stahiki katika taaluma ya uandishi wa Habari na Utangazaji.Hii bado ni changamoto kubwa katika tasnia ya Habari na Utangazaji.

Sekta ya Maendeleo ya Utamaduni

36. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017, Wizara iliendelea kuhuisha Sera ya Utamaduni ya mwaka 1997 kwa kufanya tathmini na kupokea maoni ya Wadau kuhusu masuala ya kuzingatiwa katika Sera Mpya ya Utamaduni. Aidha, Wizara iliendelea kukusanya maoni ya Wadau kwa ajili ya kuandaa Sera ya Lugha.

37. ***Mheshimiwa Spika,*** Tanzania imefanikiwa kuwasilisha Mkataba wa Ushirikiano (MoU) wa Utamaduni kwa Serikali ya Kenya unaohusu kipengele cha ENGIPAATA, EUNOTO na OLNG'ESHER cha jamii ya Kimaasai ili kwa pamoja kukiorodhesha kwenye Orodha ya Dunia ya Urithi wa Utamaduni Usioshikika. Azma hii inalenga kuenzi, kulinda, kukuza na kuendeleza mila na desturi za jamii ya kimaasai kwa kizazi kilichopo na kijacho; kuendeleza utambulisho wa jamii ya kimaasai kitaifa na kimataifa kama sehemu ya utamaduni na kuhamasisha utalii wa utamaduni wa jamii na

kukuza soko la bidhaa za jadi, mavazi ya asili na vyakula vya asili.

38. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua ya kuimarisha ushirikiano wa Kimataifa katika uendelezaji wa utamaduni, Tanzania na China zilisaini Programu ya Utekelezaji wa Mkataba wa Ushirikiano wa Kiutamaduni wa mwaka 2017-2020. Programu hiyo pamoja na mambo mengine, inajikita katika kujenga uwezo wa kitaalam katika uhifadhi na uendelezaji wa utamaduni, kuimarisha ushirikiano wa Taasisi zinazohusika na usimamizi na uendelezaji wa utamaduni baina ya pande hizi mbili, uhifadhi wa urithi wa kitamaduni pamoja na kuimarisha ushirikiano katika Sekta ya Habari na Michezo.

39. ***Mheshimiwa Spika,*** Taifa letu linakabiliwa na changamoto ya mmomonyoko wa maadili unaotokana hasa na kutozingatiwa kwa malezi na makuzi mema ya Mtanzania, athari za mwingiliano wa tamaduni za kigeni na mitandao ya kijamii. Katika kukabiliana na changamoto hii Wizara inaendelea kufanya mijadala ya kitaifa kuhusu maadili ya Mtanzania ambapo katika kipindi hiki kupitia Programu ya "*Wadau Tuzungumze*" uliendeshwa mjadala kuhusu Maadili ya Mtanzania. Aidha, Wizara ilishiriki katika Tamasha la Maadili kwa Vijana na Watoto kupitia asasi ya kidini ya Tumaini Jipya. Jitihada hizi zinalenga kuenzi, kutunza,

kurithisha na kuendeleza maadili, mila na desturi nzuri za Mtanzania.

40. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara inaratibu utekelezaji wa Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika yenye jukumu la kukusanya, kuweka kumbukumbu, kuhifadhi na kukumbuka nakshi ya urithi wa Bara la Afrika tangu harakati za kupigania Uhuru wa Afrika, hadi Bara zima lilipokombolewa. Katika kipindi hiki, maeneo mbalimbali yenye historia ya ukombozi wa Bara la Afrika ikiwemo majengo yalibainishwa katika Mkoa wa Dar es Salaam kwa ajili ya kukarabatiwa na kuhifadhiwa. Aidha, kwa kuwa Programu hii ni mtambuka, katika kipindi hiki iliundwa Kamati ya Wataalam ya kufuatilia utekelezaji wa kazi za Programu ambayo imekuwa ikikutana mara kwa mara na kupokea na kujadili taarifa za utekelezaji wa Programu. Vilevile, katika kipindi hiki, ukarabati wa Jengo dogo la Ofisi ya muda ya Programu hii Mkoani Dar es Salaam umeanza na kufikia hatua za mwisho kukamilika.

41. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kukuza na kuendeleza Lugha ya Kiswahili na fasihi zake, Wizara imeendelea kuhamasisha utunzi wa riwaya na tamthilia, na uundwaji wa vyama vya fasihi ambapo vyama viwili (2) vilizinduliwa. Vyama hivyo ni Chama cha Lugha na Fasihi ya Kiswahili Tanzania (CHALUFAKITA) na

Chama cha Umoja wa Waandishi wa Riwaya Wenye Dira (UWARIDI). Aidha, Wizara ilishiriki katika Makongamano ya Vyama vya Kiswahili vya Afrika Mashariki ambavyo ni Chama cha Kiswahili Afrika Mashariki (CHAKAMA) na Chama cha Wanafunzi Afrika Mashariki (CHAWAKAMA). Vilevile, katika kipindi hiki utafiti wa lugha za ulumbi pamoja na katuni zilizotumika wakati wa kipindi cha Uchaguzi Mkuu wa Rais, Wabunge na Madiwani wa mwaka 2015 ulifanyika kwa njia ya upili ambapo jumla ya maneno 250 na Katuni 50 vilikusanywa kwa lengo la kukuza misamiati ya lugha ya Kiswahili.

42. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki Wizara imeendelea kukusanya na kuhifadhi taarifa za upili za lugha za kijamii ambapo jumla ya maneno 150 ya nyimbo za kijamii za jando na unyago kutoka katika jamii za Wazaramo, Wayao na Wamakonde yamefanyiwa utafiti na kuhifadhiwa kwa njia ya TEHAMA kwa minajili ya kulinda utambulisho wake. Tafiti zimebaini Maktaba hai ambayo ni wazee wanatumia lugha za kiasili kutolea mafunzo. Wizara kwa kushirikiana na wadau inaendelea kuhifadhi tafiti za lugha za kijamii kwa njia ya TEHAMA.

Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA)

43. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara kupitia Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) iliandaa na

kurusha hewani vipindi 46 vya “Lugha ya Taifa” kupitia TBC_{Taifa} na Clouds, vipindi 46 vya “Kumepambazuka” kupitia Radio One na vipindi 47 vya “Ulimwengu wa Kiswahili” kupitia televisheni ya TBC_1. Vipindi hivi hulenga kuelimisha umma wa Watanzania juu ya makuzi na maendeleo ya lugha ya Kiswahili, vikiwemo msamiati na sarufi. Aidha, Baraza lilipitia na kutoa Ithibati miswada 29 ya vitabu vya taaluma.

44. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kujenga mazingira ya kuwezesha matumizi ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) katika maendeleo ya Kiswahili, BAKITA imeanzisha Mradi wa kuunda Kongoo ya Kiswahili ya Taifa inayotarajiwa kuwa na matini andishi yenye jumla ya maneno milioni mia moja (100,000,000). Hivi sasa tayari Matini yenye jumla ya maneno milioni moja na nusu yamekusanywa na kuingizwa kwenye kompyuta kwa njia ya kuskani na kuhaririwa.

45. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza pia limeratibu na kutoa huduma za tafsiri na ukalimani kwa Asasi na Mashirika mbalimbali, watu binafsi pamoja na mikutano ya Kimataifa. Hali kadhalika, limefuatilia matumizi ya Kiswahili na kubaini makosa mbalimbali yaliyofanywa na Vyombo vya Habari na watumiaji wengine wa Kiswahili na kuyasahihisha kwa kutoa ushauri wa matumizi stahiki. Aidha, katika kueneza matumizi sahihi ya Kiswahili, Baraza

limeingia mkataba na Gazeti la Serikali la HabariLeo wa kueneza Kiswahili fasaha. Vilevile, Baraza limeuza nakala 1,674 za Kamusi yake mpya (Kamusi Kuu ya Kiswahili) kama njia ya kusambaza matumizi ya Kiswahili sanifu kwa watumiaji.

46. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki BAKITA ilikusanya Istilahi 300 za magonjwa ya mimea kwa ajili ya Kamusi ya magonjwa ya mimea; kuhariri kamusi ndogo za lugha tatu ambazo ni Kiswahili-Kiingereza-Kifaransa, Kiswahili-Kiingereza-Kireno na Kiswahili-Kiingereza-Kiarabu; kudurusu toleo la kwanza la Kamusi Kuu ya Kiswahili kwa kuongeza maneno mapya 150 kwa ajili ya toleo la pili la Kamusi hiyo ambalo lilitoka mwanzoni mwa mwezi Februari, 2017.

47. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua ya kukifanya Kiswahili kuwa bidhaa, BAKITA imekamilisha maandalizi ya mafunzo ya Kiswahili kwa wageni na Miswada mitano (5) ya Kamusi Ndogo ya Lugha tatu (3) kwa ajili ya soko la Afrika Mashariki na Afrika.

48. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa lugha ya Kiswahili imeendelea kukua na kuenea ndani na nje ya nchi. Kiswahili kwa sasa ni lugha ya 10 kati ya lugha 6,000 zinazozungumzwa na watu wengi duniani na ni lugha ya pili inayozungumzwa na watu wengi katika Bara la Afrika. Aidha, lugha hiyo ni moja ya lugha rasmi za kufanyia

kazi katika Umoja wa Afrika na Jumuiya ya Afrika Mashariki. Vilevile, baadhi ya nchi za Afrika Mashariki zinafundisha lugha hiyo kuanzia ngazi za awali.

49. ***Mheshimiwa Spika,*** nachukuwa fursa hii kumpongeza Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa raghba, uzalendo, jitihada, uungwana na kujivunia kutumia lugha ya Kiswahili kama utambulisho wa Taifa na Utamaduni wetu. Hii imeshadidisha matumizi ya Lugha ya Kiswahili miongoni mwa Viongozi na Jamii kwa ujumla.

Sekta ya Maendeleo ya Sanaa

50. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki Wizara imeanza maandalizi ya Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Sanaa kwa kukusanya maoni ya Wadau wa Sekta kuhusu masuala ya kuzingatiwa katika Sera hiyo. Aidha, katika kuhakikisha kazi zote za Sanaa zinarasimishwa, Wizara kwa kushirikiana na Taasisi zinazoshughulika na urasimishaji imeandaa Mkakati utakaowezesha kumtambua msanii kuanzia ngazi ya Mtaa/Kijiji hadi Taifa na aina ya sanaa anayofanya kabla ya kufanya urasimishaji wa fani zilizobaki. Utambuzi huu utahitaji msanii kujiorodhesha kupitia mfumo wa kieletroniki utakaowekwa au kupitia Maafisa Sanaa/Utamaduni.

51. *Mheshimiwa Spika,* Wizara inaratibu uanzishwaji wa Mfuko wa Maendeleo ya Sanaa na Ubunifu ambapo rasimu ya awali ya andiko la kuanzisha Mfuko huo imeandaliwa. Aidha, Wadau wa Sekta ya Sanaa 1,130 wamewasilisha maoni yao yanayolenga kuboresha rasimu ya Andiko ili Mfuko huo uweze kuzingatia kikamilifu changamoto zinazoikabili Sekta ya Sanaa nchini hususan changamoto za kimitaji. Vilevile, katika kipindi hiki, Wizara iliratibu matamasha mbalimbali yanayolenga kutangaza kazi za Wasanii nchini na nje ya nchi. Matamasha hayo ni pamoja na maandalizi ya Tamasha la tatu (3) la Sanaa na Utamaduni la Jumuiya ya Afrika Mashariki (JAMAFEST) lililoratibiwa kwa kushirikiana na Jumuiya ya Afrika Mashariki na Tamasha la Wasanii litakalofanyika mwezi Julai, 2017 katika kijiji cha wasanii Mwanzega kwa lengo la kuwaleta wasanii pamoja ili kujifunza mambo mbalimbali ikiwemo ujasiriamali na kuandaa mikakati ya kupinga matumizi ya madawa ya kulevya.

Bodi ya Filamu Tanzania

52. *Mheshimiwa Spika,* Bodi ya Filamu imeendelea na zoezi la kuandaa Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Filamu ambapo katika kipindi hiki Tathmini kuhusu Sekta ya Filamu nchini ilifanyika kwa lengo la kuibua changamoto za Kisera zinazoikabili Sekta hiyo. Tathmini hiyo ilihusisha kupata maoni ya wadau wa

Filamu 1,162 ambapo wadau 326 walitoka Mkoani Dar es salaam na wadau 836 kutoka Mikoani. Aidha, rasimu ya Sera imeandaliwa na wadau 1,233 wa Sekta ya Filamu (waigizaji, waongozaji, wasambazaji, wapiga picha, walimu na watayarishaji wa filamu) wamepata fursa ya kutoa maoni yao katika rasimu hiyo ikiwa ni hatua ya kuhakikisha Sera inayotungwa inazingatia kikamilifu matakwa na mahitaji ya Kisera katika Sekta ya Filamu nchini.

Vilevile, kupitia kipindi cha "Wadau Tuzungumze," wawakilishi wa Shirikisho la Filamu na Vyama vinavyounda Shirikisho wamepata fursa ya kutoa maoni yao katika rasimu ya Sera husika. Sera hii pamoja na mambo mengine itajikita katika kutatua changamoto za kimitaji zinazowakabili wanatasnia ya Filamu nchini kwa kuanzisha Mfuko wa Maendeleo ya Filamu. Wizara pia ilikutana na Wasanii wanawake ili kubaini changamoto zinazowakabili kwa lengo la kuzipatia ufumbuzi. Pamoja na maoni yao kutumika katika kuandaa Rasimu ya Sera, Wizara iliwahimiza waendelee kuwa Mabalozi wazuri wa maadili katika tasnia ya Sanaa.

53. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuendelea kusimamia kikamilifu utengenezaji wa kazi za picha jongevu nchini, Bodi ya Filamu imeendelea kupitia miswada ya kutengeneza filamu na kutoa vibali kwa watayarishaji na wapiga picha

kutoka ndani na nje ya nchi. Hadi kufikia mwezi Machi, 2017 jumla ya miswada 170 ilipokelewa na kufanyiwa uchambuzi ambapo miswada 166 iliridhiwa na Miswada Minne (4) kutoka nje ya nchi haikuridhiwa kupewa vibali kutokana na sababu mbalimbali ikiwa ni pamoja na za kimaadili, kihifadhi na kiusalama. Jumla ya vibali 122 vya utengenezaji wa filamu, makala za filamu na picha jongevu vimetolewa vikiwemo 21 kwa Kampuni za Kitanzania na 101 kwa Kampuni za nje ya nchi. Aidha, Vibali 44 vipo katika hatua ya ukamilishaji wa malipo. Hii ni sawa na asilimia 114 ya miswada inayotakiwa kushughulikiwa kwa mwaka 2016/2017. ***Kiambatisho Na. III*** kinabainisha vibali vya kutengeneza Filamu na picha jongevu vilivyotolewa katika kipindi cha mwaka 2011 hadi 2016.

54. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kupanua wigo wa soko la kazi za filamu nchini na kusogeza huduma kwa wananchi, Bodi imedhamiria kurasimisha maeneo yote yasiyokuwa rasmi ya kuoneshea kazi za filamu pamoja na maktaba za kazi hizo. Hivyo, hadi kufikia Machi, 2017, jumla ya vibanda na maktaba 3,726 sawa na asilimia 75 ya lengo la vibanda na maktaba 5,000 vilibainishwa kutoka Wilaya/Mikoa ya Dodoma, Manispaa Mtwara, Mara, Mwanza, Arusha, Sengerema, Manyoni, Tarime Mjini, Tarime Vijijini, Chato, Kilwa, Misenyi, Muheza, Kakonko, Tanga, Lushoto, Kilindi, Serengeti, Rorya, Tabora, Kigoma, Katavi, na Geita.

Aidha, kanzi data ya watayarishaji, waigizaji, wasambazaji, wahariri, watafuta mandhari, waongozaji, wapiga picha, wasambazaji, waagizaji, wamiliki wa studio, majumba ya uzalishaji na majumba ya sinema imeendelea kuhuishwa. Vilevile, Bodi imeendelea kuhamasisha wadau kuendelea kupanua wigo wa soko ambapo kwa sasa kumekuwa na ongezeko la uoneshaji wa Filamu za kitanzania katika kumbi za sinema, mauzo kwa njia ya mtandao (online platforms) na wengine kuanzisha chaneli maalum kwa ajili ya kuuza kazi za filamu.

55. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2016/2017, Bodi ya Filamu imepanga na kutoa madaraja na ithibati kwa wataalam wa Sekta ya Filamu ikiwa ni pamoja na watayarishaji, waigizaji, wasambazaji, wahariri, watafuta mandhari, waongozaji, wapiga picha, waagizaji na wadau wengine ambapo jumla ya wadau 19,809 na miundombinu 35 zikiwemo studio, majumba ya uzalishaji na majumba ya sinema vilipewa madaraja na ithibati.

56. ***Mheshimiwa Spika,*** weledi ni suala muhimu katika Sekta ya Filamu na Michezo ya Kuigiza ili kuinua ubora na kuimarisha ushindani wa kazi zinazozalishwa. Kwa kutambua umuhimu huo, Serikali katika kipindi hiki imeendesha warsha za kuwajengea uwezo wa kuzalisha filamu zenye ubora na kuimarisha weledi kwa wanatasnia 860 kutoka mikoa Mitatu (3) ya

Morogoro (194) Mwanza (312), Mara (230) na waandishi wa Miswada kutoka Dar es Salaam (124). Warsha/mafunzo yalijikita katika maeneo yafuatayo: Uandishi wa Miswada na Utafiti, Uongozaji Michezo ya kuigiza na Filamu, Taaluma ya Upigaji Picha katika uzalishaji wa filamu bora, kujitangaza na kutengeneza jina la bidhaa *(branding, trademarks and film promotion and management),* matumizi sahihi ya mtandao katika Sekta ya Filamu, uhusiano kati ya Mtunzi, Muongozaji na Muigizaji na umuhimu wa weledi na taaluma katika Filamu. Wizara itaendelea kuwajengea uwezo wasanii wetu ili kazi wanazozalisha ziwe na ubora unaostahili ili kukidhi mahitaji ya soko la ndani na nje ya nchi.

57. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kudhibiti na kusimamia usambazaji wa kazi za filamu nchini, zilifanyika operesheni kubwa mbili (2) na za kawaida sita (6) dhidi ya kazi za filamu zinazoingia sokoni bila kufuata taratibu. Katika operesheni hizo, hadi kufikia Machi, 2017, jumla ya kazi 2,394,059 zilikamatwa zikiwemo kazi za nje ya nchi 2,393,529 zenye thamani ya zaidi ya shilingi 3,590,293,500 na za ndani 530 zenye thamani ya shilingi 1,590,000. Aidha, mitambo ya kufyatua kazi za Filamu (Duplicators) (19), Printers za CD/DVD (8), DVD writers (31), Kompyuta (3), UPS (7) vilikamatwa katika operesheni hizo. Vilevile, uhuishaji wa leseni za uendeshaji shughuli za filamu umekamilika na wadau wanaendelea kuwasilisha maombi ili kuhuisha leseni zao.

58. ***Mheshimiwa Spika,*** hatua zinazochukuliwa na Serikali kudhibiti uharamia (piracy) katika kazi za filamu na muziki zimetafsiriwa visivyo na baadhi ya wadau kuwa Serikali inazuia kwa makusudi uingizwaji, usambazaji na uuzwaji nchini wa filamu za kigeni kinyume na matakwa ya soko huria. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa hatua zinazochukuliwa ni kuhakikisha kila mtu anayefanya biashara ya filamu nchini anafuata Sheria zikiwemo: Sheria ya Filamu na Michezo ya Kuigiza Na. 4 ya mwaka 1976; Sheria ya Haki Miliki na Haki Shiriki Na.7 ya mwaka 1999; Sheria ya Baraza la Sanaa la Taifa Na. 23 ya Mwaka 1984; Kanuni za Ushuru wa Stempu kwa Bidhaa za Filamu na Muziki za mwaka 2013 na Mkataba wa Kimataifa wa Berne kuhusu Ulinzi wa Kazi za Sanaa wa mwaka 1886. Kwa hiyo lengo la Serikali sio kumkandamiza mfanyabiashara yoyote wa bidhaa za filamu, bali kuhakikisha Sheria za nchi zinazingatiwa na kila mdau; tozo stahiki zinalipwa na maadili ya nchi yanalindwa na hivyo kuleta usawa kwenye soko na kulinda maslahi ya wasanii wetu wa ndani.

Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA)

59. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017, Baraza la Sanaa la Taifa lilitekeleza majukumu yafuatayo: kuendesha zoezi la usajili na ufuatiliaji wa wadau kwa ajili ya kuhuisha vibali vyao ambapo jumla

ya wasanii binafsi, kumbi, vikundi vya sanaa, wakuzaji na wadau wa Sanaa wapatao 809 walipewa usajili na vibali; kwa kushirikiana na Chama cha Waandishi wa Habari za Sanaa na Utamaduni (CAJATz), BASATA iliendesha midahalo 34 ya jukwaa la sanaa ambapo wasanii na wadau wa sanaa wapatao 3,399 walishiriki. Aidha, Baraza lilitoa ushauri kwa wasanii na wadau wa sanaa wapatao 1,572 kuhusu taratibu na umuhimu wa kusajili kazi zao, masoko ya kazi za sanaa, maadili katika kazi za sanaa, Sheria na uendeshaji wa matukio ya sanaa ikiwa ni pamoja na kupitia maandiko ya shughuli mbalimbali za sanaa kutoka kwa wasanii na kuyaboresha. Vilevile, Baraza liliratibu warsha ya siku 3 ya kuwajengea uwezo viongozi 30 wa vyama na mashirikisho Manne (4) ya Sanaa nchini ili kuboresha na kuimarisha utendaji wa Mashirikisho na Vyama vya Sanaa nchini. Baraza pia kwa kushirikiana na Chama cha Waandishi wa Habari za Sanaa na Utamaduni (CAJATz) liliendesha semina kwa waandishi wa habari za sanaa wapatao 70 ili kuwajengea uwezo katika kuandika habari za sanaa.

60. ***Mheshimiwa Spika,*** kufuatia changamoto zilizojitokeza mwaka 2016 katika uendeshaji wa Shindano la Urembo maarufu kama "Miss Tanzania," zikiwemo taratibu za kuwapata washiriki na uendeshaji na utoaji wa zawadi, BASATA imebaini uwepo wa udhaifu mkubwa wa maandalizi na uendeshaji wa shindano hilo.

Wizara imeielekeza BASATA kusitisha leseni ya Kampuni ya "*Lino International Agency Ltd*" iliyoendesha shindano hilo hadi hapo itakapotimiza ahadi zote zilizotolewa katika shindano hilo. Aidha, Wizara imeielekeza BASATA kuhakikisha kuwa inaingia mikataba ya kisheria na wale wenye nia ya kuendesha mashindano ya aina hiyo ili kuondokana na ubabashaji wa aina yoyote katika tasnia hii.

61. ***Mheshimiwa Spika***, ikiwa ni hatua ya kuibua vipaji na kurithisha Sanaa zetu kwa vizazi vijavyo, Baraza liliendesha warsha ya siku Tano (5) katika fani ya upigaji na uchezaji wa ngoma na midundo ya asili kwa watoto wa shule za msingi Wilayani Kisarawe Mkoa wa Pwani ambapo jumla ya Watoto 100 na Walimu wa Sanaa Sita (6) kutoka shule 5 za msingi walishiriki. Aidha, Baraza lilitoa tuzo kwa wanafunzi 7 waliofanya vizuri katika masomo ya Muziki, Sanaa za ufundi na Sanaa za Maonyesho katika mtihani wa Kidato cha Nne wa mwaka 2015 kutoka shule za Loyola na Azania-Dar es salaam, Darajani - Kilimanjaro, Arusha Sekondari-Arusha na Bukoba Sekondari-Kagera.

62. ***Mheshimiwa Spika,*** Baraza lilijadili maombi ya Wakuzaji Sanaa waliosajiliwa na kutoa vibali 58 vya kuingiza wasanii kutoka nje ya nchi. Aidha, BASATA kwa kushirikiana na Kampuni ya Haak Neel Production iliendesha maonyesho ya Siku ya Msanii katika Ukumbi

wa Kijiji cha Makumbusho Kijitonyama tarehe 24 Machi, 2016, ambapo wasanii na vikundi mbalimbali walipata fursa ya kuonyesha na kuuza sanaa zao.

63. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara inatambua changamoto zilizopo kwenye sekta ya Sanaa ikiwa ni pamoja na ukosefu wa mitaji, elimu stahili na weledi kwa baadhi ya wasanii. Wizara inaendelea kuzipatia ufumbuzi changamoto hizo kwa kuwashirikisha wadau wa Sekta za Umma na sekta binafsi ikiwa ni pamoja na kuanzisha Mfuko wa Maendeleo ya Sanaa na Ubunifu.

Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa)

64. ***Mheshimiwa Spika,*** TaSUBa inatoa mafunzo ya stashahada, cheti na kozi fupi katika maeneo ya Sanaa za Maonyesho, Sanaa za Ufundi, Filamu na Televisheni, na Ubunifu wa Muziki. Katika kipindi hiki, TaSUBa imedahili jumla ya wanachuo 224 (Wanaume 178 na Wanawake 46). Aidha, jumla ya wanachuo 85 (Wanaume 50 na Wanawake 35) walihitimu mafunzo katika kipindi hicho. Vilevile, Taasisi iliandaa Tamasha la 35 la Sanaa na Utamaduni wa Mtanzania, ambalo lilifanyika kwa ufanisi na jumla ya vikundi 60 vilishiriki. Kati ya hivyo, vikundi 56 vya wasanii vilitoka ndani ya nchi na vikundi Vinne (4) vilitoka Kenya, Zimbabwe na Afrika Kusini.

65. ***Mheshimiwa Spika,*** TaSUBa imekamilisha utafiti wa soko na ajira kuhusu uandaaji wa mtaala unaohusu masomo ya uigizaji, filamu, ngoma, DJ, sarakasi, muziki na uchoraji ili kupata ithibati ya VETA. Rasimu ya mtaala huo imewasilishwa VETA kwa ajili ya kupata maoni ya kitaalamu ili kukamilisha kazi hiyo. Aidha, ili kuwezesha utambuzi wa vyanzo vya mapato yatokanayo na utamaduni unaoshikika na usioshikika, TaSUBa iliendesha semina ya siku Tano (5) kwa maafisa utamaduni toka halmashauri Kumi na Tano (15) za Bagamoyo, Mkuranga, Igunga, Uyui, Arumeru, Mbinga, Mtwara–Mikindani, Njombe, Ifakara, Sumbawanga, Kaliua, Mpanda, Kishapu, Tabora na Nanyumbu. Vilevile, ikiwa ni hatua ya kuendeleza ushirikiano na wadau wa Sanaa wa nje ya nchi, katika kipindi hiki TaSUBa ilishirikiana na vikundi pamoja na vyuo mbalimbali kutoka nje ya nchi kama vile HiOA (Sweden), Zulker (Marekani), Jean Performance Troupe (China), ASEDA (Ujerumani), St Sig-frids Folk High School (Sweden), Finn Threartre Works (Ujerumani) na wengine wengi.

66. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, TaSUBa kupitia mradi wa Ukarabati wa Chuo cha Sanaa Bagamoyo ilinunua vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwenye maeneo ya teknolojia ya sauti, muziki, ubunifu pamoja na uzalishaji wa picha jongevu. Vifaa hivi

vimegharimu Shilingi millioni 100. Aidha, TaSUBa imepokea msaada wa vifaa vingine vya kufundishia (ala za muziki, vyombo vya sauti, kompyuta, kabati za kuhifadhia vifaa) vyenye jumla ya thamani ya Shilingi milioni 100 kutoka Serikali ya Denmark. Kupatikana kwa vifaa hivi kutaongeza tija katika utoaji wa mafunzo katika Taasisi hiyo kwa kuimarisha utoaji wa mafunzo kwa vitendo.

Sekta ya Maendeleo ya Michezo

67. ***Mheshimiwa Spika,*** michezo ni nyenzo muhimu katika kuzalisha ajira na kukuza pato la Taifa, kuimarisha afya, kulitangaza Taifa na kuliongezea heshima nje ya Nchi pamoja na kuimarisha umoja, undugu, uelewano, mshikamano na ushirikiano ndani na nje ya Nchi. Michezo inatumika pia kama nyenzo ya kuelimisha jamii katika masuala mbalimbali ikiwemo masuala ya afya, elimu na utunzaji wa mazingira na inatumika pia katika kuimarisha vivutio vya utalii.

68. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2016/2017, Wizara ilikamilisha maandalizi ya Rasimu ya Sera ya Maendeleo ya Michezo ikiwa ni hatua ya mapitio ya Sera ya Maendeleo ya Michezo ya mwaka 1995. Rasimu hiyo ilijadiliwa katika ngazi za awali za kuidhinishwa na Serikali na kutolewa maoni mbalimbali yanayohitaji kuzingatiwa ambapo Wizara inaendelea kuzingatia maoni hayo. Kukamilika kwa mapitio ya Sera ya Maendeleo ya Michezo ya

mwaka 1995 kutawezesha pamoja na mambo mengine, kuifanyia marekebisho Sheria ya Baraza la Michezo la Taifa Na. 12 ya Mwaka 1967 na marekebisho yake Na. 6 ya Mwaka 1971 ili iendane na mahitaji ya sasa.

69. ***Mheshimiwa Spika,*** hatua hizi tunazichukua kuondokana na udhaifu tuliokuwa nao kwa muda mrefu wa kutegemea mafanikio bila kujenga mazingira stahili ya mafanikio. Miaka zaidi ya 30 sasa imepita toka Tanzania ing'are kimataifa katika medani za riadha kupitia wanariadha wake mashuhuri wakati huo, wakiwemo Francis Naali, Samson Ramadhan, Gidamis Shahanga, Juma Ikangaa, Suleiman Nyambui na Filbert Bayi ambaye aliweka rekodi mpya ya dunia katika mbio za mita 1,500 mwaka 1974 huko Christchurch, New Zealand. Siyo kwenye riadha peke yake, bali vilevile kwenye michezo mingine ukiwemo mpira wa miguu ambapo kwa kiasi kikubwa tulipotea kwenye ramani ya michezo duniani. Kwa mfano, ni miaka 37 imepita tangu nchi yetu ifanikiwe kufika ngazi ya nusu fainali za AFCON: mara zote tunaishia raundi ya kwanza au ya pili. Sababu ni ileile niliyoelezea awali: matarajio ya mafanikio bila kujenga mazingira stahili ya mafanikio. Sasa tumefungua ukurasa mpya.

70. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2016/2017, Wizara iliratibu ushiriki wa Tanzania katika michezo mbalimbali. Michezo hiyo ni pamoja

na mashindano ya Olimpiki yaliyofanyika Rio de Janeiro, Brazil (Agosti, 2016) ambapo Tanzania iliwakilishwa na wachezaji saba (7) wa riadha, kuogelea na judo. Mwanariadha Alphonce Simbu aliweza kushika nafasi ya Tano (5) katika mashindano hayo kwa upande wa mbio ndefu. Mapema mwaka huu, Simbu aliweza kushinda na kupata medali ya dhahabu kwenye mashindano ya Mumbai Marathon, India. Matokeo hayo ni matunda ya maandalizi na mazoezi ya kutosha kwa ufadhili wa Kampuni ya MultiChoice Tanzania ambayo naipongeza sana.

71. ***Mheshimiwa Spika,*** vilevile, mwanariadha Cecilia Ginoka Panga alikuwa mshindi wa kwanza kwenye mashindano ya Beijing International Half Marathon yaliyofanyika tarehe 16 Aprili, 2017. Pia, mwanariadha mwingine Bi. Magdalena Crispin Shauri alikuwa mshindi wa Tano katika mashindano ya Hamburg Marathon yaliyofanyika tarehe 23 Aprili, 2017 yakijumuisha washiriki zaidi ya 25,000 na kuvunja rekodi yake binafsi. Aidha, Emmanuel Giniki Gisamoda alikuwa mshindi wa kwanza kwenye Shanghai International Half Marathon yaliyofanyika tarehe 23 Aprili, 2017. Wizara inaipongeza Wizara ya Ulinzi na Jeshi la kujenga Taifa kwa kuibua na kuendeleza vipaji vya michezo nchini kwani wanariadha wote hao Wanne wapo JKT.

72. ***Mheshimiwa Spika,*** mafanikio yalianza kujitokeza vilevile kwa upande wa mpira wa miguu ambapo Timu ya Taifa ya Vijana ya Mpira wa Miguu, Serengeti Boys, ilifuzu kucheza fainali za michuano ya Kombe la Mataifa ya Afrika (AFCON) kwa vijana wenye umri chini ya miaka 17 itakayofanyika Gabon, Mei, 2017. Serengeti Boys, mbali na kufuta historia hasi tuliyokuwa nayo ya miaka 37 ya timu zetu kushindwa kufika nusu fainali za AFCON, imeonyesha weledi, nidhamu na uzalendo wa kujituma wa hali ya juu ambavyo vimeiwezesha timu hii kuzibwaga timu za U-17 toka nchi maarufu kisoka duniani zikiwemo: Misri, Ghana, Gabon, India na Malaysia.

Timu hii imeundwa kutokana na vijana waliooonesha kipaji kikubwa kwenye mashindano ya UMISSETA, UMITASHUMTA, Copa Coca-Cola na Airtel Rising Stars miaka 2 iliyopita na tutaendelea kuilea ili iwakilishe nchi kwenye mashindano ya Olympic ya mwaka 2020 kwa wachezaji wenye umri chini ya miaka 23. Aidha, kwa kuwa mwaka 2019 Tanzania itakuwa mwenyeji wa Mashindano ya AFCON ya U-17, tayari TFF kwa kushirikiana na Wizara imeandaa timu maalum inayotokana na mashindano ya U-13 miaka 2 iliyopita ambayo inaendelea kuimarishwa kwenye moja ya "*Sports Academies*" hapa nchini.

73. ***Mheshimiwa Spika,*** tumeanza maandalizi ya michezo ya UMISSETA na UMITASHUMTA

ambayo Wizara kwa kushirikiana na TAMISEMI, itakuwa wima kuangalia vijana wenye vipaji katika michezo mbalimbali ambao baadaye watahamishiwa kwenye shule teule 56 za kulea vipaji hivyo katika michezo. Mbali na mikakati hiyo, TFF inaandaa vituo vya ufundi vitakavyokuwa na vifaa stahiki kila mkoa kwa madhumuni ya kulea vipaji kwa njia ya mazoezi. Itapendeza sana ikiwa kila Mbunge atahakikisha kuwa katika jimbo lake vilevile kuna angalau kituo kimoja cha aina hiyo na vifaa stahili. Naomba kutumia fursa hii kuwaomba wazazi nchini kuruhusu watoto wote bila kuwabagua kushiriki kwenye sanaa na michezo mbalimbali, kwani michezo siyo tu ni afya bali vilevile ni ajira, tena ajira ya uhakika kwelikweli.

74. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na kuhimiza maandalizi ya kutosha kwa Timu zetu zitakazoshiriki katika mashindano ya Jumuiya ya Madola ya mwaka 2018, Serikali kupitia mahusiano ya diplomasia ya michezo inaendelea na mazungumzo na nchi za China, Cuba na Ethiopia ili kuwapeleka baadhi ya wanamichezo wetu kufanya mazoezi kwa michezo ya Riadha, Ngumi na Mpira wa Meza katika nchi hizo. Ni matumaini yetu kuwa mazungumzo yatakapokamilika timu zitakwenda katika nchi hizo ili kujiimarisha kwa ajili ya kushiriki katika mashindano hayo.

75. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuhakikisha kuwa tunakuwa na miundombinu bora ya michezo na yenye hadhi ya Kimataifa, Serikali inaendelea kushirikiana na Wadau mbalimbali wa ndani na nje ya nchi ili kuboresha iliyopo na kujenga miundombinu mipya. Serikali kwa kushirikiana na Serikali ya Morocco imeanza taratibu za ujenzi wa eneo changamani la michezo katika eneo la Nala Mkoani Dodoma lenye ukubwa wa ekari 150. Kupitia Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Dodoma, zimeundwa Kamati mbalimbali za Wadau wa mradi huo pamoja na Wataalam kwa ajili ya pamoja na mambo mengine, kuandaa wananchi na eneo husika la mradi huo. Aidha, Wataalam kutoka Morocco wameshatembelea eneo husika na kupata taarifa muhimu kwa ajili ya tathmini na makadirio ya gharama za utekelezaji wa mradi huo.

76. ***Mheshimiwa Spika,*** naomba nitumie fursa hii kumshukuru Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa jitihada zake za kuimarisha michezo nchini kwani mradi huu ni matokeo ya ushirikiano mzuri baina yake na Mfalme wa Morocco.

77. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya kimeendelea kuendesha mafunzo ya Stashahada ya ufundishaji michezo na utawala wa michezo ambapo jumla ya wanachuo 97 wanaendelea na mafunzo ya Stashahada za fani mbalimbali

za michezo. Aidha, Chuo kimetoa mafunzo ya wiki mbili yanayohusu Ufundishaji, Uongozi na Utawala wa Michezo kwa Walimu wa Shule za msingi na Sekondari. Ili kuibua na kukuza vipaji vya michezo mbalimbali, Wizara na Ofisi ya Rais, TAMISEMI tupo katika mazungumzo ya kuhakikisha kuwa Chuo hiki kinaboreshwa na walimu wa michezo wanakwenda kupatiwa elimu stahiki ya michezo ili wawe chachu ya maendeleo ya michezo katika nchi yetu.

78. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2016/2017, Wizara iliendelea na kazi ya Usajili, ambapo hadi mwezi Machi, 2017 jumla ya Vyama, Vilabu na Vituo vya Michezo 258 vilisajiliwa katika kipindi hiki. Usajili huu unaviwezesha Vyama na Vilabu vya Michezo kutambulika na kuendesha shughuli zao kwa mujibu wa Sheria za nchi.

79. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kuimarisha ufanisi na tija katika ukusanyaji wa mapato yatokanayo na michezo, Wizara imekamilisha ujenzi wa mfumo wa kielektroniki wa ukusanyaji wa mapato yatokanayo na viingilio katika Uwanja wa Taifa na Uwanja wa Uhuru. Mfumo huu pamoja na kulenga kupunguza upotevu wa mapato ya Serikali yatokanayo na viingilio katika viwanja hivyo, unaimarisha pia uwazi katika mgawanyo wa mapato hayo. Ni matumaini ya Wizara kuwa wamiliki wa viwanja vingine wataiga mfumo huu ili kuongeza ufanisi na uwazi katika ukusanyaji wa mapato yatokanayo na viingilio katika viwanja hivyo.

Katika mwaka 2016/2017 Wizara imeendeleza mahusiano mema ndani na nje ya nchi ili kutafuta washirika wa maendeleo kwa ajili ya ugharamiaji wa shughuli mbalimbali za Maendeleo ya Michezo.

80. ***Mheshimiwa Spika,*** nawashukuru Waheshimiwa Wabunge, Wadau mbalimbali na wananchi kwa ujumla kwa kuchangia Timu yetu ya Serengeti Boys ili iweze kufanya vizuri katika fainali za kombe la U-17 la AFCON na hatimaye kupata nafasi ya kushiriki Kombe la Dunia nchini India Mwezi Novemba, 2017. Aidha, natoa wito kwa Waheshimiwa Wabunge, wadau, mbalimbali na Watanzania wote kwa ujumla kuendelea kuichangia Timu yetu kwa hali na mali.

Katika kufanikisha azma hii wizara imeunda Kamati ya watu Kumi (10) inayoongozwa na Mtangazaji Nguli nchini Bw. Charles Hilary kwa ajili ya kuhamasisha wananchi kuiunga mkono Timu hii. Vilevile, Wizara kwa kushirikiana na TFF imefungua akaunti maalum iitwayo "TFF Football Development Fund No. 0086628003, Diamond Trust Bank" kwa ajili ya kuchangia timu yetu ya Serengeti Boys.

Napenda kutumia fursa hii kuwashukuru Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Samia Suluhu Hassan na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Kassim M. Majaliwa kwa mchango wao mkubwa katika suala hili.

Baraza la Michezo la Taifa (BMT)

81. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2016/2017 Baraza la Michezo la Taifa (BMT) liliendesha semina kwa maafisa michezo 49 wa Mikoa na Wilaya kutoka Mikoa ya Dar-es-salaam, Mtwara, Pwani, Morogoro, Lindi, Tanga, Singida, Dodoma, Manyara, Arusha na Kilimanjaro. Mafunzo haya yalilenga kuwajengea uwezo wa kusimamia utekelezaji wa Sera ya Maendeleo ya Michezo, Sheria ya BMT na uratibu wa shughuli za michezo katika maeneo yao. Aidha, Baraza liliandaa mkutano wa wadau wa Michezo ambao ulibainisha upungufu uliopo katika Sheria ya BMT unaoifanya Sheria hiyo kutoendana na mahitaji ya sasa ya kisiasa, kiuchumi na kijamii. Baraza pia limeendelea kupokea maoni ya wadau mbalimbali wa michezo kuhusu maeneo yanayohitaji kuboreshwa katika Sheria ya BMT ili Sera itakapokamilika Sheria hiyo iweze kuhuishwa mapema.

82. ***Mheshimiwa Spika,*** mwaka 2016/2017 BMT ilisimamia chaguzi za vyama vya michezo vitano. Vyama hivyo ni Chama cha Judo Tanzania (JATA), Chama cha Riadha Tanzania (RT), Kamati ya Olimpiki Tanzania (TOC), Chama cha Mashua Tanzania (TSA) na Chama cha Tenisi Tanzania (TTA). Aidha, BMT iliendelea kuhamasisha ushiriki wa wanawake na watu wenye ulemavu katika michezo na kugombea nafasi mbalimbali za uongozi wa Vyama na Mashirikisho ya Michezo. Katika

vyama vya Michezo Vitano (5) vilivyofanya uchaguzi kwa mwaka 2016/2017, Wanawake 13 walijitokeza kugombea nafasi mbalimbali na kati yao 11 walishinda. Aidha, Baraza linaendelea kuimarisha Chama cha Michezo cha Wanawake ambacho kitakuwa na jukumu la kusimamia, kuhamasisha na kuratibu ushiriki wa wanawake kwenye michezo.

83. ***Mheshimiwa Spika,*** ikiwa ni hatua ya kuimarisha utendaji wa Vyama vya Michezo na kupunguza migogoro katika tasnia ya michezo nchini, BMT iliendesha mikutano na wadau wa Michezo na viongozi wa vyama vya michezo katika Mikoa ya Arusha, Dar es Salaam, Dodoma, Kilimanjaro, Manyara na Lindi. Aidha, BMT iliendelea kuhamasisha vyama na wadau mbalimbali wa michezo kuibua na kuwaendeleza wachezaji ili kufanya vizuri katika mashindano ya kimataifa na kuliletea sifa Taifa letu. Katika mwaka 2016/2017 Timu ya Taifa ya Wanawake chini ya miaka 20 (Kilimanjaro Queens) ilishinda na kutwaa Kikombe cha Afrika Mashariki na Kati. Aidha, kwa mara ya kwanza katika historia ya nchi yetu, katika kipindi hiki kulifanyika Ligi Kuu ya Mpira wa Miguu ya Wanawake iliyohusisha timu 12 kutoka Mikoa 12 ya Tanzania Bara ambapo timu ya Mlandizi Queens iliibuka bingwa wa Ligi hiyo. Napenda kutumia fursa hii kumshukuru mlezi wa Timu hiyo Mhe. Salma Rashid Kikwete, Mbunge wa Kuteuliwa kwa kuiwezesha Timu hiyo kufikia mafanikio

hayo. Aidha, natoa wito kwa Waheshimiwa Wabunge na Watanzania wengine kuiga mfano huo ili kuinua viwango vya michezo nchini.

84. ***Mheshimiwa Spika,*** BMT iliendelea kuhamasisha na kutoa elimu ya kupinga matumizi ya madawa ya kusisimua misuli michezoni. Kwa kushirikiana na UNESCO, Baraza limeendesha Tamasha la Kupinga Matumizi ya Madawa ya Kusisimua Misuli Michezoni ambalo lilifanyika Uwanja wa Taifa tarehe 18 Februari 2017 na kuhudhuriwa na wanafunzi kutoka shule 12 za Sekondari na Msingi za Wilaya ya Temeke na wadau wengine wa michezo.

Utawala na Rasilimaliwatu

85. ***Mheshimiwa Spika,*** katika hatua ya kuimarisha utendaji wa watumishi, mwaka 2016/2017 Wizara iliwezesha watumishi 19 kuhudhuria mafunzo mbalimbali ya muda mrefu. Aidha, Wizara imeendelea kuimarisha Utawala Bora kwa kuwashirikisha Watumishi katika maamuzi mbalimbali sehemu za kazi ambapo vikao mbalimbali vya Watumishi wa Wizara vilifanyika na kutoa fursa kwa Watumishi kuchangia katika kuboresha na kuimarisha utendaji kazi.

86. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi hiki, Wizara iliendelea na juhudi za kupambana na maambukizi ya Virusi Vya Ukimwi (VVU) mahala pa kazi, kwa kutoa huduma ya

lishe kwa watumishi waliojitokeza kuwa na VVU/UKIMWI. Aidha, Wizara imeendelea kuhamasisha watumishi kujitokeza kwa ajili ya kupima afya zao na hivyo kuwezesha wale watakaobainika kuwa na mahitaji kuweza hudumiwa kwa mujibu wa taratibu zilizopo.

C3. CHANGAMOTO ZILIZOJITOKEZA NA HATUA ZILIZOCHUKULIWA

87. ***Mheshimiwa Spika,*** pamoja na mafanikio yaliyofikiwa katika mwaka 2016/2017, katika kipindi hicho Wizara ilikabiliwa na changamoto mbalimbali. Changamoto hizo na hatua zilizochukuliwa ni kama ifuatavyo:

a) Sera na Sheria za Sekta za Utamaduni, Sanaa na Michezo kutokidhi mahitaji ya sasa. Kama ilivyobainishwa awali, Wizara inafanya mapitia ya Sera na Sheria husika ili kukabiliana na changamoto hii.

b) Kutozingatiwa kwa maadili ya uandishi wa habari na utangazaji kwa baadhi ya vyombo Vyombo vya Habari. Kama ilivyobainishwa katika Hotuba hii, Wizara iliendelea kutoa elimu kuhusu uzingatiwaji wa Sheria, Kanuni na Taratibu zinazosimamia Sekta ya Habari na Utangazaji pamoja na kukutana na Vyombo husika kwa majadiliano na mashauriano.

c) Uchakavu wa mitambo ya Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC). Katika hatua

ya kuimarisha mitambo ya TBC ili iendane na teknolojia ya kisasa katika Sekta ya Utangazaji, Serikali imeendelea kuongeza bajeti ya Maendeleo ya Shirika hilo na kufikia Sh. 3,000,000,000 ikiwa ni ongezeko la Sh. 2,000,000,000. Aidha, ili kuimarisha zaidi uwezo wa TBC wa kugharamia uendeshaji na uwekezaji katika Teknolojia ya Utangazaji na vilevile kuzifikia Wilaya takribani 84 ambazo hazipati matangazo ya TBC kikamilifu, TBC imewasilisha Serikalini ombi la kupatiwa chanzo cha mapato kwa njia ya Tozo kwenye visimbuzi, utaratibu ambao unatumika katika nchi nyingi Duniani.

d) Kuwepo kwa mmomonyoko wa maadili miongoni mwa jamii kutokana na mambo mengine, kutozingatiwa kwa malezi na makuzi ya asili ya kitanzania, kutozingatia mila na desturi za mtanzania na athari za utandawazi. Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali imeendelea kutoa elimu kuhusu uzingatiaji wa maadili ya mtanzania pamoja na kuwa na mjadala kuhusu maadili kupitia Programu ya Wadau Tuzungumze. Wizara inatoa wito kwa Watanzania kuendelea kuenzi mila, desturi na tamaduni zetu chanya kwani Taifa lisilo na utamaduni wake ni kama Taifa mfu.

e) Wadau wa tasnia ya Sanaa kutozingatia Sheria, Kanuni na Taratibu za kuendesha shughuli za Sanaa nchini. Wizara kwa kushirikina na taasisi zake inaendelea kuwaelimisha wadau kupitia njia mbalimbali zikiwemo warsha na mikutano mbalimbali. Mathalan Bodi ya Filamu Tanzania inaendelea kuendesha warsha kwa wadau wa Filamu. Vilevile, Baraza la Sanaa la Taifa kupitia Jukwaa la Wasanii linaelimisha wasanii watambue umuhimu wao katika maendeleo ya Jamii na wajibu wao kuzingatia weledi.

f) Eneo la Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo kumegwa na bahari. Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo iliandaa Andiko lililoelezea changamoto hiyo na kuomba msaada wa Kitaalam kutoka Ofisi ya Makamu wa Rais–Mazingira. Aidha, Wataalam kutoka Ofisi ya Makamu wa Rais-Mazingira wametembelea eneo hilo na kufanya tathmini ya kitaalam na taarifa ya tathmini hiyo imewasilishwa Ofisi ya Makamu wa Rais-Mazingira. Taarifa hiyo inabaisha gharama za kutatua changamoto hiyo ambazo ni Shilingi Milioni 138. Taasisi kwa sasa inaendelea kutafuta wafadhili kwa ajili ya kutekeleza mapendekezo ya Taarifa ya Wataalam.

g) Mwamko na uelewa mdogo wa umuhimu wa jamii kushiriki kwenye Michezo. BMT

inaendelea kuhamasisha jamii kushiriki katika michezo mbalimbali ili kujenga na kuimarisha afya zao kupitia mabonanza na matamasha ya Michezo na uratibu wa mazoezi kila Jumamosi ya pili ya kila mwezi. Wizara inatoa wito kwa Waheshimiwa Wabunge kuhamasisha Wananchi katika maeneo yao kushiriki kikamilifu katika shughuli za michezo ili pamoja na mambo mengine kujenga na kuimarisha afya zao. Nichukuwe fursa hii kumshukuru Mhe. Samia Suluhu Hassan, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa jitihada zake za kuhamasisha Wananchi kushiriki kikamilifu katika mazoezi ya viungo na michezo kwa ajili ya pamoja na mambo mengine, kuimarisha afya zetu.

D. MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2017/2018

Sekta ya Habari na Utangazaji

88. ***Mheshimiwa Spika,*** Wizara katika mwaka 2017/2018 itatekeleza yafuatayo: kuendelea kuwa Msemaji Mkuu wa Serikali katika utekelezaji wa Sera, Sheria, Mikakati, Programu na Miradi mbalimbali ya Maendeleo; kuratibu Vitengo vya Mawasiliano Serikalini ikiwa ni pamoja na kufuatilia na kutathmini utendaji wa Maafisa Mawasiliano Serikalini katika Wizara, Wakala na Idara za Serikali zinazojitegemea, Mikoa, Mamlaka za Serikali

za Mitaa na Taasisi nyingine za Umma kwa lengo la kuimarisha Vitengo hivyo; na kusimamia utekelezaji wa Sheria Na. 12 ya Huduma za Habari ya mwaka 2016 na Kanuni zake. Aidha, Wizara itaendelea kuwa kiungo muhimu cha mtiririko wa habari nchini kwa kuratibu na kusimamia njia mbalimbali za upashanaji habari.

Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)

89. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018 TBC itakarabati studio za Redio na Televisheni za Mkoani Dodoma na Dar es Salaam; itanunua vifaa vya utangazaji wa redio na televisheni; itaongeza ubora wa studio na mitambo na kununua vitendea kazi muhimu kwa ajili ya shughuli za utangazaji na ufundi.

Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN)

90. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2017/2018, Kampuni ya Magazeti ya Serikali (TSN) itatekeleza majukumu yafuatayo: kuimarisha ubora wa bidhaa na huduma inayotolewa na Kampuni kwa kutumia mikakati na mbinu za kisasa pamoja na teknolojia bora ili kumudu ushindani katika soko; kuimarisha utendaji kazi wa rasilimaliwatu kwa kuboresha miundombinu, vitendea kazi, na kuimarisha Kanuni, Sera na Taratibu za utendaji kazi ili kuongeza motisha, uwajibikaji na ufanisi na ushindani wa Kampuni katika soko na kujenga na kuimarisha uhusiano na ushirikiano na

wadau mbalimbali ndani na nje ya nchi kwa maendeleo na ustawi wa Kampuni na Taifa kwa ujumla. Aidha, Kampuni itaendelea kuboresha utawala bora kwa kuongeza uwazi katika uendeshaji wake na kukuza lugha ya Kiswahili ndani na nje ya nchi kwa kutumia gazeti la Habari Leo.

Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA)

91. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018 Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA) itaendelea kusimamia utekelezaji wa Sheria na Kanuni za Utangazaji kwa kuhamasisha utengenezaji na uzalishaji *(content creation and production)* wa maudhui ya ndani; kukamilisha zoezi la kutoa mafunzo kwa wakalimani wa lugha ya alama kutoka kwenye vituo vya televisheni na kukamilisha mwongozo wa udhamini wa matangazo ya Biashara *(Code of advertisement and sponsorship)* kwa vituo vya utangazaji. Aidha, TCRA itakamilisha Waraka wa mashauriano na wadau wa jinsi ya kuanzisha utangazaji wa Redio unaotumia mfumo wa dijitali *(Digital Sound Broadcasting);* na kushauriana na wadau kuhusu vigezo vya kupata kituo bora cha utangazaji, kipindi bora na mtangazaji bora kwa kila mwaka. TCRA itaendelea pia kutoa elimu na mafunzo kwa vituo vya utangazaji ili kuhakikisha weledi wa kutayarisha na kutoa habari unazingatiwa.

Sekta ya Maendeleo ya Utamaduni

92. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, Wizara itaendelea kuratibu na kusimamia ukusanyaji, uorodheshaji na usambazaji wa kumbukumbu za historia na urithi wa kiutamaduni; kuratibu mjadala wa kitaifa unaohusu maadili na uzalendo; kuhuisha Sera ya Utamaduni ya mwaka 1997 na kuandaa Sera ya Lugha ya Taifa; kufanya utafiti wa mila na desturi za jamii za Kitanzania kwa lengo la kuweka kumbukumbu, kuhifadhi, kulinda, kuenzi na kuziendeleza na kufanya utafiti na kuhifadhi lugha za kijamii na kukuza misamiati ya lugha ya Kiswahili. Aidha, Wizara itaendelea kuimarisha na kutekeleza makubaliano mbalimbali ya ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa katika nyanja ya utamaduni pamoja na kuratibu maadhimisho, makongomano, matamasha na mikutano ya Kitaifa na Kimataifa kuhusu Lugha na Utamaduni.

Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA)

93. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA) litaandaa vipindi 52 vya lugha ya Taifa kupitia redio ya TBC_{Taifa} na Clouds, vipindi 52 vya Kumepambazuka kupitia redio One na vipindi 52 vya Ulimwengu wa Kiswahili kupitia televisheni ya TBC_1. Aidha, Baraza litatoa huduma ya tafsiri kwa Asasi za Serikali, Mashirika ya Umma na ya binafsi pamoja na

watu binafsi na kujenga uwezo polepole wa ukalimani kutoka lugha ya Kiswahili kwenda lugha mbalimbali za kigeni na lugha za kigeni kwenda Kiswahili; kutoa ithibati ya vitabu vya kiada na ziada pamoja na kuchapisha vitabu na majarida ya Kiswahili na kusanifisha Istilahi 300 mpya. Vilevile, BAKITA itakusanya matini andishi ya Kiswahili yenye jumla ya maneno milioni mbili na kuyaingiza kwenye mfumo wa kusomeka kikompyuta. Baraza pia litafanya Kongamano la kuadhimisha miaka 50 ya BAKITA.

Sekta ya Maendeleo ya Sanaa

94. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2017/2018, Wizara itaendelea kukamilisha uandaaji wa Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Sanaa na Mfuko wa Maendeleo ya Sanaa na Ubunifu pamoja na kuratibu mikutano na matamasha mbalimbali ya kitaifa na kimataifa kuhusu masuala ya Sanaa na Ubunifu. Aidha, Wizara kwa kushirikiana na Wizara ya Viwanda, Biashara na Uwekezaji itafanya mapitio ya Sheria ya Hakimiliki na Hakishiriki Na. 7 ya mwaka 1999 na Kanuni zake ili kuimarisha utendaji wa COSOTA na kuboresha haki za wadau hususani wa sekta ya Sanaa.

Bodi ya Filamu Tanzania

95. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka wa Fedha 2017/2018, Bodi ya Filamu imepanga

kutekeleza majukumu yafuatayo: kukamilisha Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Filamu; Kuhuisha Mpango Mkakati wa Bodi ya Filamu; kupitia miswada 205 ya kutengeneza filamu, makala za filamu na michezo ya kuigiza na kutoa vibali kwa watayarishaji na wapiga picha za filamu wa ndani na nje ya nchi; kununua eneo Mkoani Dodoma kwa ajili ya Ofisi za Bodi; kuhakiki kazi za filamu 1,000, kuzipangia madaraja na kuzitolea vibali; kuwajengea uwezo wanatasnia wa filamu, vyombo vya wadau (Shirikisho na Vyama) kwa kuendesha warsha, vikao na mijadala katika Mikoa yote nchini kwa awamu hadi ifikapo mwaka 2020.

96. ***Mheshimiwa Spika,*** majukumu mengine yatakayotekelezwa na Bodi kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018, ni pamoja na: kuendelea kubaini na kuwachukulia hatua wamiliki wa mitambo ya kutengeneza kazi za filamu zinazoingia sokoni kinyume na Sheria; kuendelea kubaini makampuni ya filamu, studio na watendaji katika sekta ya filamu na kuwapa leseni za uendeshaji na vitambulisho vya ithibati pamoja na kuhuisha torwi; kuendelea kubainisha na kurasimisha vibanda 5,000 vya filamu; kusimamia majumba ya sinema 15 na kufanya ukaguzi wa majumba hayo; kuendelea kuimarisha urasimishaji wa Sekta ya Filamu; Kutoa Elimu kuhusu masuala ya Sekta; kuhamasisha wadau kushiriki matamasha, tuzo na maonesho ya bidhaa za filamu kitaifa, kikanda na kimataifa;

kuratibu na kuendesha tuzo moja ya Kitaifa pamoja na kuendelea kuimarisha Bodi kwa kununua vifaa vya kiufundi na vitendea kazi vingine muhimu. Aidha, Bodi itaanza kutengeneza ramani ya masuala ya filamu *(film sector mapping),* kufanya tafiti, tathmini na ufuatiliaji. Vilevile, Bodi itafanya marekebisho ya Sheria ya Filamu na Michezo ya Kuigiza Na. 4 ya Mwaka 1976.

Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA)

97. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, BASATA itaendelea kuboresha ubunifu, kuibua na kukuza vipaji na kufanya tafiti mbalimbali za Sanaa; kukuza soko la kazi za sanaa na kuwawezesha wasanii kutumia fursa za mitandao na Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika kazi zao; kutambulisha na kuitangaza sekta ya sanaa kwa kuendesha matamasha, maonesho na maadhimisho ya Sanaa na kuhuisha na kuboresha Sheria Na. 23 ya mwaka 1984 iliyoanzisha BASATA. Aidha, Baraza litaendelea kuboresha, kuimarisha na kuongeza vyanzo vya mapato yake pamoja na kudhibiti, kusimamia na kuboresha maadili katika sekta ya Sanaa.

Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa)

98. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, TaSUBa itatekeleza majukumu yafuatayo: kuandaa wakuzaji wa sanaa,

wasanii waendeshaji na wasimamizi wa shughuli za sanaa kwa sekta za umma na binafsi; kuandaa watafiti na washauri wa sanaa kwa ngazi ya taifa na kimataifa; kukuza viwango vya sanaa na moyo wa kupenda mila na desturi za Mtanzania; na kukuza mwamko wa matumizi ya sanaa katika mapambano ya matatizo mbalimbali kama vile kukabiliana na umasikini, maradhi, rushwa, uharibifu wa mazingira, unyanyasaji wa jinsia na watoto.

Sekta ya Maendeleo ya Michezo

99. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, Wizara itaendelea kusimamia maendeleo ya michezo nchini; kuboresha mfumo wa usimamizi wa Vyama vya Michezo nchini ikiwa ni pamoja na kuhuisha Sera ya Michezo na Sheria ya Baraza la Michezo la Taifa No. 12 ya Mwaka 1967 na marekebisho yake Na. 6 ya Mwaka 1971 pamoja na kuratibu ushiriki wa timu za Taifa katika Michezo ya Jumuiya ya Madola inayotarajiwa kufanyika nchini Australia mwezi Aprili, 2018. Aidha, Wizara itaendelea na maandalizi ya kuwa mwenyeji wa Mashindano ya Mpira wa Miguu (AFCON 2019) kwa vijana wenye umri chini ya miaka 17. Vilevile, Chuo cha Michezo Malya kitaendelea kudahili wanafunzi na kuendesha mafunzo ya utaalamu wa fani mbalimbali za michezo. Wizara pia itaendelea kutoa huduma ya Kinga na Tiba kwa Wanamichezo na kuboresha mifumo ya usimamizi wa Sekta

ya Michezo nchini pamoja na kuboresha miundombinu ya michezo.

100. ***Mheshimiwa Spika,*** ili kuimarisha utalii wa michezo na vilevile kuvitangaza vivutio vya utalii vilivyopo nchini, mwaka 2017/2018 Wizara kupitia Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki itahakikisha inawasiliana na Balozi zetu zilizopo nchini Uingereza, Ufaransa, Ujerumani, Italia, Uholanzi, Ubelgiji, Urusi, China, Japan, Jamhuri ya Korea, Canada na Marekani kwa lengo la kuzikaribisha Klabu kubwa za mpira wa miguu za nchi hizo kuja nchini ili kutumia miundombinu yetu ya kisasa ya michezo na kutembelea vivutio mbalimbali vya utalii tulivyo navyo. Tayari tuna uzoefu wa ziara ya wachezaji wa Kimataifa Wastaafu wa timu ya mpira wa miguu ya Real Madrid ya Hispania ambao walicheza na wachezaji wastaafu wa Timu yetu ya Taifa, jijini Dar es Salaam mwaka 2014 na kupata fursa ya kutembelea vivutio vyetu vya utalii. Ziara ya Timu hiyo ilitangazwa dunia nzima kupitia vyombo mbalimbali vya Habari ikiwa ni pamoja na CNN, BBC na Supersport. Aidha, moja ya Timu kubwa iliyoko kwenye ligi Kuu ya Uingereza, Everton FC inatarajiwa kuja nchini mwezi Julai, 2017 kwa lengo la kucheza mechi moja ya Kimataifa ya Kirafiki na moja ya timu zetu Kongwe zinazocheza Ligi Kuu nchini na kutembelea vivutio vyetu vya Utalii. Dhamira ya Evaton FC ni kucheza na timu itakayoshinda katika mechi maalum

ya kirafiki kati ya klabu ya Yanga na Simba. Ujumbe wa Timu hiyo umeshakuja Tanzania mara mbili ndani ya mwaka huu, mara ya kwanza kujadiliana na Wizara na kukagua uwanja wa Taifa na miundombinu yake na mara ya pili kujiridhisha kuhusu ubora wa nyasi za uwanja huo.

Baraza la Michezo la Taifa (BMT)

101. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka 2017/2018, BMT itatekeleza majukumu yafuatayo kuendeleza Mpango wa Michezo kwa jamii kwa kutoa mafunzo ya muda mfupi kwa walimu wa shule za Msingi na Sekondari; kuhamasisha ushiriki wa jamii katika michezo mbalimbali ili kujenga na kuimarisha afya zao na kuratibu zoezi la ushiriki wa Wananchi katika mazoezi ya kila Jumamosi ya pili ya kila mwezi ili kuondokana na magonjwa yasiyoambukiza. BMT itaratibu chaguzi za vyama vya Michezo vitakavyofanya chaguzi kwa mujibu wa Katiba zao na kutekeleza programu za kuongeza ushiriki wa Wanawake na watu Wenye ulemavu katika Michezo; kuendesha mafunzo ya utawala bora katika michezo. Vilevile, BMT itatoa elimu kwa wadau juu ya athari za matumizi ya dawa na mbinu haramu za kuongeza nguvu michezoni.

Utawala na Rasilimaliwatu

102. ***Mheshimiwa Spika***, katika mwaka wa fedha 2017/2018, Wizara inatarajia kuajiri

watumishi 60 na kupandisha vyeo watumishi 108 ambao watatimiza vigezo kwa mujibu wa Sheria, Kanuni na Taratibu za utumishi wa umma. Aidha, Wizara itaendelea kutekeleza Sera ya Taifa ya Kudhibiti UKIMWI ya mwaka 2001 pamoja na kukabiliana na magonjwa nyemelezi yasioambukiza kwa watumishi. Vilevile, Wizara itaendelea kuimarisha Utawala Bora kwa kuendesha vikao mbalimbali vya watumishi, kutoa elimu kwa watumishi juu ya kujiepusha na rushwa pamoja na kuboresha nyaraka mbalimbali ikiwa ni pamoja na Mkataba wa Huduma kwa Mteja. Wizara pia itaendelea kuwajengea uwezo watumishi ikiwa ni pamoja na kuimarisha mazingira ya utendaji kazi kwa kuwapatia vitendea kazi stahiki.

E. MAKADIRIO YA BAJETI KWA MWAKA WA FEDHA 2017/2018

Mapato

103. ***Mheshimiwa Spika,*** katika mwaka wa fedha 2017/2018, Wizara kupitia Idara ya Habari -MAELEZO na Idara ya Maendeleo ya Michezo inakadiria kukusanya jumla ya Shilingi Milioni Mia Nane Hamsini na Tano, Mia Nane na Tano Elfu (Sh. 855, 805,000) kutoka katika vyanzo vyake mbalimbali vya mapato ikiwa ni ongezeko la asilimia 4.4 ikilinganishwa na Shilingi Milioni Mia Nane Ishirini, na Elfu Tano (Sh. 820,005,000) ambayo ni makadirio ya mwaka 2016/2017.

104. ***Mheshimiwa Spika,*** ni matarajio ya Wizara kuwa makusanyo haya yataongezeka zaidi mara baada ya kukamilika kwa taratibu za kuanzisha vyanzo vipya vya mapato kupitia Idara ya Habari -MAELEZO kufuatia kuanza kutekelezwa kwa Sheria ya Huduma za Habari Na.12 ya mwaka 2016 na Kanuni zake ambapo Shilingi Milioni Mia Saba Hamsini (Sh.750, 000,000) zinatarajiwa kukusanywa katika mwaka 2017/2018.

105. ***Mheshimiwa Spika,*** katika kipindi cha Mwaka wa Fedha 2017/2018, Taasisi zilizo chini ya Wizara zinatarajia kukusanya jumla ya Shilingi Bilioni Thelathini na Sita, Milioni Mia Tisa Kumi na Mbili, Mia Tisa Thelathini na Tisa Elfu (Sh.36,912,939,000). **Kiambatisho Na. IV** kinabainisha makadirio ya makusanyo haya.

Matumizi ya Kawaida

106. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2017/2018, Wizara imetengewa bajeti ya Shilingi Bilioni Ishirini na Moja, Milioni Mia Nane Tisini na Mbili, Mia Sita Tisini na Tano Elfu (Sh. 21,892,695,000) kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida (Matumizi Mengineyo na Mishahara). Fedha hizo zinajumuisha Mishahara ya Watumishi wa Wizara, Shilingi Bilioni Nne, Milioni Mia Tatu Themanini na Tisa, Mia Nane Sitini na Tisa Elfu (Sh. 4,389,869,000), Mishahara ya Taasisi zilizo chini ya Wizara Shilingi Bilioni Kumi na Mbili, Milioni Mia Nane Themanini na Sita, Mia Saba Arobaini na Saba Elfu (Sh. 12,886,747,000), Matumizi Mengineyo ya Wizara Shilingi Bilioni

Tatu, Milioni Mia Nne na Tano, Mia Saba Themanini na Tatu Elfu (Sh. 3,405,783,000) na Matumizi Mengineyo ya Taasisi Shilingi Bilioni Moja, Milioni Mia Mbili Kumi, Mia Mbili Tisini na Sita Elfu (Sh. 1,210,296,000). Mchanganuo wa makadirio ya Matumizi ya Kawaida ya Wizara na Taasisi ni kama inavyoonekana katika ***Kiambatisho Na. V.*** Aidha, ***Kiambatisho Na. VI*** ni mchanganuo wa Matumizi ya Kawaida kwa Wizara pekee yake na ***Kiambatisho Na. VII*** ni kwa upande wa Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Miradi ya Maendeleo

107. ***Mheshimiwa Spika,*** katika Mwaka 2017/2018, Wizara imetengewa jumla ya Shilingi Bilioni Sita, Milioni Mia Tatu Ishirini (Sh. 6,320,000,000) kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo mitatu, ambayo ni Programu ya Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika, maandalizi ya awali ya Ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo Dodoma na Upanuzi wa Usikivu TBC. Mchanganuo upo katika ***Kiambatisho Na. VIII.***

F. MAOMBI YA FEDHA KWA AJILI YA KUTEKELEZA MPANGO WA MWAKA 2017/2018

108. ***Mheshimiwa Spika,*** ili Wizara iweze kutekeleza majukumu na malengo yake ya Mwaka wa Fedha 2017/2018, naomba sasa

Bunge lako Tukufu liidhinishe jumla ya Shilingi Bilioni Ishirini na Nane, Milioni Mia Mbili Kumi na Mbili, Mia Sita Tisini na Tano Elfu (Sh. 28,212,695,000) ambapo kati ya fedha hizo, Mishahara ni Shilingi Bilioni Kumi na Saba, Milioni Mia Mbili sabini na Sita, Mia Sita Kumi na Sita Elfu (Sh.17,276,616,000) na Matumizi Mengineyo Shilingi Bilioni Nne, Milioni Mia Sita Kumi na Sita, na Sabini na Tisa Elfu (Sh. 4,616,079,000) na Miradi ya Maendeleo ni Shilingi Bilioni Sita, Milioni Mia Tatu Ishirini (Sh. 6,320,000,000). Mchanganuo wa bajeti ya fedha hizo upo katika viambatisho vilivyotajwa hapo awali ambavyo ni sehemu ya Hotuba hii.

G. SHUKRANI

109. Mheshimiwa Spika, Wadau mbalimbali wameshiriki katika kuiwezesha Wizara kufikia mafanikio mbalimbali katika mwaka 2016/2017 kama ilivyobainishwa awali. Napenda kutumia fursa hii kuwatambua na kuwashukuru baadhi ya Wadau hao kama ifuatavyo: Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China, Finland, Uingereza, Denmark, Japan, Sweden, Norway, Jamhuri ya Kiislam ya Watu wa Iran, Cuba, Jamhuri ya Korea, India, Misri, Morocco, Uholanzi, Australia, Marekani na Ujerumani. Aidha, nayatambua na kushukuru Mashirika ya Kimataifa kama ifuatavyo: Shirika la Umoja wa Mataifa la

Elimu, Sayansi na Utamaduni (UNESCO), Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP), Shirika la Maendeleo ya Kimataifa la Japan (JICA), Shirika la Kazi Duniani (ILO), British Council na Umoja wa Ulaya (EU). Aidha, niwatambue na kuwashukuru washirika wote wa maendeleo wa ndani ambao ni pamoja na StarTimes (T), NMB Bank, CRDB Bank, Tanzania Breweries Limited (TBL), Serengeti Breweries Limited (SBL), TANESCO, TANAPA, NSSF, Multi Choice (T), AIRTEL, TiGo, Vodacom (T), Zantel, na wengine wengi.

110. ***Mheshimiwa Spika,*** napenda kuwashukuru Wadau wa Wizara yangu wakiwemo Waandishi wa Habari, Wanautamaduni, Wasanii na Wanamichezo kwa mchango wao uliowezesha Wizara kutekeleza majukumu yake. Aidha, ninaishukuru sana Wizara ya Elimu, Sayansi, Teknolojia na Ufundi "Press A" kwa kuchapa hotuba hii kwa wakati.

111. ***Mheshimiwa Spika,*** nitoe tena shukrani zangu za dhati kwako binafsi na kwa Waheshimiwa Wabunge wote kwa kunisikiliza. Hotuba hii inapatikana pia katika tovuti ya Wizara kwa anuani ya: **www.habari.go.tz**

112. ***Mheshimiwa Spika***, naomba kutoa hoja.

H. VIAMBATISHO

Kiambatisho Na.I

MAKUSANYO YA MADUHULI KWA MWAKA 2016/2017 NA MAKADIRIO YA MWAKA 2017/2018

IDARA YA MAENDELEO YA MICHEZO

Na	Code ya Mapato	Maelezo	Makisio ya Mapato 2016/2017 (SH.)	Makusanyo Julai, 2016 hadi Machi, 2017 (SH.)	Makadirio ya 2017/2018 (SH.)
1	140259	Mapato ya Viwanja vya Michezo (Uhuru na Taifa)	640,000,000	291,587,645	650,000,000
2	140315	Ada za Mafunzo	40,000,000	-	58,800,000

Na	Code ya Mapato	Maelezo	Makisio ya Mapato 2016/2017 (SH.)	Makusanyo Julai, 2016 hadi Machi, 2017 (SH.)	Makadirio ya 2017/2018 (SH.)
3	140368	Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	-	1,000
4	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	1,000
Jumla Ndogo			**680,002,000**	**291,587,645**	**708,802,000**

IDARA YA HABARI

Na	Code ya Mapato	Maelezo	Makisio ya Mapato 2016/2017	Makusanyo Julai, 2016 hadi Machi, 2017	Makadirio ya 2017/2018
1	140202	Machapisho ya picha, mabango na majarida	50,000,000	119,480,000	52,500,000
1.	140264	Usajili wa magazeti	30,000,000	9,250,000	31,500,000
2.	140265	Ukumbi wa mikutano	30,000,000	8,610,000	31,500,000
3.	140310	Ada ya mwaka ya Magazeti	1,000	-	1,000

Na	Code ya Mapato	Maelezo	Makisio ya Mapato 2016/2017	Makusanyo Julai, 2016 hadi Machi, 2017	Makadirio ya 2017/2018
4.	140368	Mapato kutoka vyanzo mbalimbali	1,000	-	1,000
5.	140370	Marejesho ya fedha za Umma	1,000	-	1,000
6.	140387	Vitambulisho vya Waandishi wa Habari	30,000,000	26,377,664	31,500,000
Jumla Ndogo			**140,003,000**	**163,717,664**	**147,003,000**
Jumla Kuu			**820,005,000**	**455,305,309**	**855,805,000**

Chanzo: *Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo*

Kiambatisho Na. II

USAJILI WA MAGAZETI NA MAJARIDA KWA KIPINDI CHA MWAKA 2011 HADI 2016

Mwaka	Idadi ya Magazeti na Majarida
2011	41
2012	29
2013	36
2014	23
2015	39
2016	26
JUMLA	**194**

Chanzo: *Idara ya Habari- MAELEZO*

Kiambatisho Na. III

A. **VIBALI VYA KUTENGENEZA FILAMU VILIVYOTOLEWA KATIKA KIPINDI CHA MWAKA 2011 HADI 2016**

Mwaka	Vibali kwa Wageni	Vibali kwa Watanzania	Jumla
2013	129	43	172
2014	126	29	155
2015	131	34	165
2016	158	31	189
JUMLA	**544**	**137**	**681**

Chanzo: *Bodi ya Filamu Tanzania*

B. **VIBALI VYA UHAKIKI WA PICHA JONGEVU VILIVYOTOLEWA KATIKA KIPINDI CHA MWAKA 2011 HADI 2016**

Mwaka	**Vibali vya Picha Jongevu za Tanzania**	**Vibali vya Picha Jongevu za Nje ya Nchi**	**Jumla**
2011	92	16	108
2012	96	40	136
2013	734	65	799
2014	1,439	80	1519
2015	710	57	767
2016	465	142	607
Jumla	**3,536**	**400**	**3,936**

Chanzo: *Bodi ya Filamu Tanzania*

Kiambatisho Na. IV

MCHANGANUO WA MAKUSANYO YA MADUHULI KWA MWAKA 2017/2018 KWA TAASISI ZA WIZARA

Na.	Jina la Taasisi	Makadirio ya Maduhuli 2017/2018 (SH.)
1.	Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)	11,877,188,000
2.	Kampuni ya Magazeti ya Tanzania (TSN)	23,000,000,000
3.	Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA)	236,554,000
4.	Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa)	426,258,000
5.	Bodi ya Filamu Tanzania (BFT)	853,268,000
6.	Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA)	449,111,000
7.	Baraza la Michezo la Taifa (BMT)	70,560,000
Jumla		**36,912,939,000**

Chanzo: *Taasisi Zilizo Chini ya Wizara*

Kiambatisho Na. V

MUHTASARI WA BAJETI YA MATUMIZI YA KAWAIDA KWA MWAKA 2017/2018 WIZARA NA TAASISI

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1001-Utawala na Rasilimaliwatu	1,403,239,000	2,582,278,000	3,985,517,000
1002–Fedha na Uhasibu	293,994,000	26,103,000	320,097,000
1003–Sera na Mipango	286,176,000	75,900,000	362,076,000
1004–Mawasiliano Serikalini	57,915,000	30,648,000	88,563,000
1005-Ununuzi na Ugavi	109,144,000	22,795,000	131,939,000
1006-Ukaguzi wa Ndani	84,576,000	22,167,000	106,743,000

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	**MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)**	**JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)**
1007-Tehama	106,069,000	63,838,000	169,907,000
1008-Sheria	61,790,000	11,840,000	73,630,000
6001–Maendeleo ya Utamaduni na Sanaa	3,204,477,000	335,311,000	3,539,788,000
0000–Maendeleo ya Vijana	414,000,000	-	414,000,000
6004–Maendeleo ya Michezo	1,080,232,000	319,167,000	1,399,399,000
7003 – Habari	10,175,004,000	1,126,032,000	11,301,036,000
JUMLA KUU	**17,276,616,000**	**4,616,079,000**	**21,892,695,000**

Chanzo: *Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo*

Kiambatisho Na. VI

MUHTASARI WA BAJETI YA MATUMIZI YA KAWAIDA 2017/2018 –WIZARA

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	**MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)**	**JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)**
(1)	**(2)**	**(3)**	**(4)**
1001-Utawala na Rasilimaliwatu	1,403,239,000	2,582,278,000	3,985,517,000
1002–Fedha na Uhasibu	293,994,000	26,103,000	320,097,000
1003–Sera na Mipango	286,176,000	75,900,000	362,076,000
1004-Mawasiliano Serikalini	57,915,000	30,648,000	88,563,000
1005-Ununuzi na Ugavi	109,144,000	22,795,000	131,939,000
1006-Ukaguzi wa Ndani	84,576,000	22,167,000	106,743,000

IDARA/KITENGO	MAKISIO 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)
1007-Tehama	106,069,000	63,838,000	169,907,000
1008-Sheria	61,790,000	11,840,000	73,630,000
6001–Maendeleo ya Utamaduni na Sanaa	462,060,000	218,480,000	680,540,000
0000-Maendeleo ya Vijana	414,000,000	-	414,000,000
6004–Maendeleo ya Michezo	609,254,000	225,702,000	834,956,000
7003–Habari	501,652,000	126,032,000	627,684,000
JUMLA	**4,389,869,000**	**3,405,783,000**	**7,795,652,000**

Chanzo: *Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo*

Kiambatisho Na. VII

MUHTASARI BAJETI YA MATUMIZI YA KAWAIDA 2017/2018 – TAASISI ZILIZO CHINI YA WIZARA

TAASISI/MASHIRIKA	MAKISIO YA 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)
(1)	(2)	(3)	(4)
6001-270516 Bodi ya Filamu (TFB)	-	46,733,000	46,733,000
6001- 270811 Baraza la Sanaa la Taifa (BASATA)	752,616,000	23,366,000	775,982,000
6001-270812 Baraza la Kiswahili la Taifa (BAKITA)	718,623,000	23,366,000	741,989,000
6001-270626 – Taasisi Ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo (TaSUBa)	1,271,178,000	23,366,000	1,294,544,000

TAASISI/MASHIRIKA	MAKISIO YA 2017/2018		
	MISHAHARA (PE) (SH.)	MATUMIZI MENGINEYO (OC) (SH.)	JUMLA MATUMIZI YA KAWAIDA (2+3) (SH.)
6004 – 270813 Baraza la Michezo la Taifa (BMT)	470,978,000	23,366,000	494,344,000
6004 – 270380 Chuo Cha Maendeleo ya Michezo-Malya	-	70,099,000	70,099,000
7003 – 270826 Shirika la Utangazaji Tanzania (TBC)	9,673,352,000	1,000,000,000	10,673,352,000
JUMLA	**12,886,747,000**	**1,210,296,000**	**14,097,043,000**

Chanzo: *Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo*

Kiambatisho Na. VIII

BAJETI YA MIRADI YA MAENDELEO 2017/2018

MRADI	MAKADIRIO YA 2017/2018		
	FEDHA ZA NDANI	FEDHA ZA NJE	JUMLA
6001 – IDARA YA MAENDELEO YA UTAMADUNI			
6293-Programu ya Ukombozi wa Bara la Afrika	1,500,000,000	-	1,500,000,000
Jumla	**1,500,000,000**	**-**	**1,500,000,000**
6004 – IDARA YA MAENDELEO YA MICHEZO			
6523 – Eneo Changamani la Michezo	1,820,000,000		1,820,000,000
Jumla	**1,820,000,000**		**1,820,000,000**
7003 – IDARA YA HABARI			
4279-Upanuzi wa Usikivu-TBC	3,000,000,000		3,000,000,000
Jumla	**3,000,000,000**	**-**	**3,000,000,000**
JUMLA KUU	**6,320,000,000**	**-**	**6,320,000,000**

Chanzo: *Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo*